

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Bakalářská práce

Socio-demografický a názorový profil dobrovolnického pracovníka
mládežnického klubu na pražském sídlišti a reflexe dobrovolné činnosti z pozice
dobrovolnického pracovníka

Vypracovala: Klára Schulzová

Vedoucí práce: PhDr. Blanka Soukupová

Praha 2007

Obsah

Úvod.....	4
1. Cíl, vzorek, metoda.....	5
Cíl.....	5
Vzorek.....	5
Metoda.....	11
2. Neziskový sektor v ČR po roce 1989 – základní charakteristika.....	14
Neziskový sektor a jeho subjekty.....	14
Nestátní neziskový sektor v ČR po roce 1989.....	15
Dobrovolnictví v ČR.....	21
3. Občanské sdružení Jahoda.....	25
Charakteristika občanského sdružení Jahoda.....	25
Lidské zdroje v Jahodě.....	26
Hospodaření sdružení.....	27
Činnost občanského sdružení Jahoda.....	28
Stručná historie Jahody.....	29
4. Socio-demografický a názorový profil dobrovolníka mládežnického Klubu na pražském sídlišti a reflexe dobrovolné činnosti z pozice dobrovolnického pracovníka.....	32
4.1 Rodinné zázemí respondentek.....	32
4.2 Deklarované motivace respondentek k dobrovolnictví.....	34
4.3 Postoj rodiny a nejbližšího okolí respondentek k jejich dobrovolné činnosti v klubu Jahoda.....	37
4.4 Způsob jakým se respondentky dostaly k dobrovolné činnosti v klubu Jahoda.....	39
4.5 Subjektivní názor respondentek na význam klubu Jahoda.....	41
4.6 Názor respondentek na svou náplň činnosti jakožto dobrovolnic v klubu Jahoda.....	44
4.7 Přínos dobrovolné činnosti v klubu Jahoda pro respondentky.....	48
4.8 Deklarované hodnoty respondentek.....	50
4.9 Respondentky a jejich deklarovaný postoj k náboženství a politice.....	55
4.10 Typický dobrovolnický pracovník klubu Jahoda.....	57

Závěr	58
Použité zdroje	59
Poděkování.....	61

Úvod

Tato práce se skládá celkem ze čtyř kapitol.

V první kapitole si stanovuji hlavní cíl mého výzkumu, tj. vytvořit profil dobrovolnického pracovníka klubu pro děti a mládež na pražském sídlišti. Dále zde charakterizuji vzorek, na kterém jsem svůj výzkum prováděla. Uvádím zde tedy stručnou charakteristiku občanského sdružení Jahoda, jeho klubu Jahoda a také zde charakterizuji dobrovolnice klubu Jahoda, které jsou zároveň také respondentkami v mém výzkumu. Popisuji zde i metodologii výzkumu.

Ve druhé kapitole stručně charakterizuji neziskový sektor v České republice a jeho vývoj po roce 1989. Uvádím zde základní definice a pojmy z této oblasti. Zmiňuji i několik výzkumů, které se týkají dobrovolnictví.

Ve třetí kapitole nabízím profil občanského sdružení Jahoda, tedy organizace, kde jsem prováděla svůj výzkum. Uvádím zde její deklarované cíle, stručně popisuji její aktivity a také historii tohoto sdružení.

Čtvrtá a nejdelší kapitola je věnována samotnému výzkumu v klubu Jahoda. Analyzuji zde data získaná z rozhovorů s dobrovolnicemi klubu a data získaná na základě zúčastněného pozorování v klubu. Dále tato data srovnávám s některými souvisejícími výzkumy, které v České republice po roce 1989 proběhly.

1. Cíl, vzorek, metoda

1.1 Cíl

Cílem této práce je konstrukce socio-demografického a názorového profilu dobrovolnického pracovníka klubu pro děti a mládež na pražském sídlišti a také reflexe dobrovolnické práce z pozice dobrovolnických pracovníků.

1.2 Vzorek

1.2.1 Občanské sdružení Jahoda

Svůj výzkum jsem prováděla v občanském sdružení Jahoda, které si dalo za cíl pomáhat ohroženým a znevýhodněným dětem a rodinám. Sídlo organizace je ve Vybíralově ulici na Praze 14 na sídlišti Černý most. V roce 2006 využilo služeb občanského sdružení Jahoda více jak 700 dětí z celého území hlavního města Prahy.¹⁾

Sídliště Černý most se skládá výhradně z panelových sídlišť a obě jeho části, Černý Most I a Černý Most II mají více než 9 000 bytů, kde žije celkem 22 440 obyvatel. Sídliště Černý Most I bylo dokončeno v roce 1980 a sídliště Černý Most II, kde se nachází také klub Jahoda je stále ve výstavbě. Černý Most postupně vyplnil prostor na periferii Prahy mezi Kyjemi a Horními Počernicemi. Obyvatelům Prahy je toto sídliště známé hlavně díky jednomu z prvních nákupních center, které v Praze vzniklo, Centru Černý Most.²⁾

Jahoda nabízí dětem a rodinám čtyři programy:

Klub Jahoda pro děti na sídlišti Černý Most, klub Jahůdka pro rodiče s malými dětmi, klub Džagoda pro děti a mladé lidi a kluby pro děti v azylových domech.

Já jsem svůj výzkum prováděla v klubu Jahoda pro děti na sídlišti Černý Most. Tento klub se zabývá převážně volnočasovými aktivitami pro děti do patnácti let, a nabízí tak dětem ze sídliště Černý Most možnost kvalitně a hlavně bezpečně trávit zde svůj volný čas.

Kromě těchto programů se občanské sdružení Jahoda zabývá také výcvikem dobrovolníků a šířením informací o dobrovolnictví v sociálních službách.

---

1) Tisková zpráva, Praha leden 2007

2) [Http://www.Praha14.cz/MC/mainmc.p.hp?t=29&PHPSESSID=125216p8090nr0o6hscpd...](http://www.Praha14.cz/MC/mainmc.p.hp?t=29&PHPSESSID=125216p8090nr0o6hscpd...)
8.8.2007

V roce 2006 pracovalo v Jahodě celkem 97 školených dobrovolníků³⁾ a pět stálých zaměstnanců - ředitel sdružení, vedoucí klubu Jahoda a Džagoda, koordinátorka dobrovolníků a dva kontaktní pracovníci klubu Džagoda. Členskou základnu tvořilo v roce 2006 dvanáct členů. Podrobněji se věnuji Jahodě v kapitole třetí.

1.2.2 Respondentky – 10 dobrovolnic klubu Jahoda

Jako respondentky pro svůj výzkum jsem zvolila dobrovolnice klubu Jahoda. Všechny respondentky, se kterými jsem natáčela rozhovor jsou ženy, a to ženy mladé, ve věku od 18 do 26 let. Pouze třem respondentkám je více než 20 let. Všechny respondentky jsou studentky a jsou dosud svobodné. Nejčastěji studují školu se sociálním zaměřením nebo gymnázium a v budoucnu by rády studovaly na vysoké škole. Čtyři respondentky studují v Praze vyšší odbornou školu se sociálně právním zaměřením, z toho dvě jsou mimopražské a dvě pochází z Prahy. Jedna respondentka studuje obor sociální péče na střední škole a je mimopražská. Čtyři respondentky studují na gymnáziu, všechny mladší 20 let. Dvě studují gymnázium v Brandýse nad Labem a jsou mimopražské a další dvě respondentky, které studují gymnázia v Praze pochází z Prahy. Jedna respondentka studuje filozofii a právo na vysoké škole a je mimopražská. Po dokončení studií se respondentky chtějí věnovat práci s lidmi. Konkrétně jako psychologičky, sociální pracovníce a dvě studentky vyšší odborné školy a také studentka filozofie a práva, plánují založení vlastní neziskové organizace, která by pomáhala sociálně znevýhodněným lidem. Více jak polovina respondentek (šest) je mimopražských. Mimopražské respondentky pochází převážně ze středních Čech (čtyři), z těchto čtyř, tři pochází z obce do deseti tisíc obyvatel. Jedna respondentka, studentka práva a filozofie na vysoké škole v Praze pochází z okresního města z Královehradeckého kraje a poslední mimopražská respondentka pochází z malé obce z Jihočeského kraje. Respondentky pochází z různých sociálních vrstev a mají různorodou politickou orientaci. Platí zde, že vždy oba rodiče jednotlivých respondentek mají shodný stupeň vzdělání, vyjma respondentky H, kde otec má pouze učňovské vzdělání a matka středoškolské. Jinak mají rodiče respondentek ve čtyřech případech vzdělání vysokoškolské, ve třech středoškolské a ve dvou učňovské. Učňovské vzdělání mají vždy rodiče mimopražských respondentek. Většina respondentek (osm) se účastnila voleb do Poslanecké sněmovny v červnu roku 2006. Ve dvou případech respondentky volily Občanskou demokratickou stranu (ODS), jedna pražská respondentka a jedna respondentka pocházející ze Středočeského kraje. Ve dvou případech také respondentky volily Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD), obě mimopražské respondentky, jedna

z Královéhradeckého kraje a jedna ze Středočeského kraje. Dvě respondentky volily Stranu zelených (SZ). Obě byly prvovoličky, jedna z Prahy a jedna ze Středočeského kraje. Jedna respondentka z Prahy volila Evropské demokraty. Jedna respondentka odmítla uvést koho volila. Žádná respondentka nevolila Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM) ani Křesťansko-demokratickou unii – Českou stranu lidovou (KDU-ČSL). Souvislost mezi politickou orientací a faktem, zda respondentka pochází z Prahy nebo z jiného města či z vesnice se zde neobjevila. Žádná respondentka se nehlásí ke křesťanské víře ani k jinému náboženství. Čtyři respondentky pochází z neúplné rodiny, z toho tři respondentky pochází z rodiny rozvedené a jedné zemřel otec v ranném dětství. Rodičem se kterým respondentky vyrůstaly byla vždy matka. Všechny respondentky, které pochází z neúplných rodin jsou mimopražské.

Tři respondentky se věnují ještě jiné dobrovolné činnosti mimo klub Jahoda. Z toho dvě pochází z Prahy.

Převážná většina respondentek si přidělává jako občasně brigádnice nebo pracují na částečný úvazek v různých oborech.

1.2.3 Charakteristiky jednotlivých respondentek

Respondentka A

Respondentce A je 23 let a pochází z okresního města v Královéhradeckém kraji. V Hradci králové vystudovala gymnázium a v současné době studuje v Praze filozofii a právo na vysoké škole. V budoucnu hodlá založit neziskovou organizaci, která by poskytovala bezplatnou právní pomoc, popřípadě která by se zabývala vzděláváním dětí. Kromě dobrovolné činnosti vykonávané v o. s. Jahoda se také jako dobrovolník věnuje práci v Amnesty international a působí jako dobrovolník v časopise, který vydává fakulta na které studuje. Její placená pracovní činnost v současné době zahrnuje doučování dětí v rómské rodině, vyučování němčiny a administrativní činnost v advokátní kanceláři. Nehlásí se k žádnému náboženství, i když připouští, že v současné době má nejbližší k hinduismu a

prvotnímu křesťanství. Ve volbách do Poslanecké sněmovny roku 2006 volila ČSSD Respondentka pochází z neúplné a disfunkční rodiny. Po rozvodu rodičů, od jejich pěti let, žije pouze s matkou a mladším bratrem. Matka i otec mají učňovské vzdělání. Vztahy v rodině jsou konfliktní. Vztah s bratrem je negativně poznamenaný velkým věkovým i vzdělanostním rozdílem.

Respondentka B

Respondentce B je 19 let a pochází z Prahy. Je studentkou pražského gymnázia. V budoucnu by chtěla jít studovat na vysokou školu psychologii, které by se chtěla později věnovat profesně. Kromě dobrovolné činnosti v o. s. Jahoda pracuje jako dobrovolnice v OSE, kde pomáhá lidem s tělesným a mentálním postižením. Také byla iniciátorka projektu adopce na dálku na svém gymnáziu. Přivydělává si jako cvičitelka aerobiku, jinak jí finančně zajišťují rodiče. Nehlásí se k žádnému náboženství, ale věří ve smysl věcí a dění kolem sebe. Ve volbách 2006 volila ODS. Pochází z úplné rodiny s nekonfliktními vztahy. Oba její rodiče mají vysokoškolské vzdělání. Má o dva roky mladšího bratra, se kterým v současné době bydlí a má s ním bezproblémové vztahy.

Respondentka C

Respondentce C je 26 let a pochází z pražského sídliště. Studuje vyšší odbornou školu se sociálně právním zaměřením a v budoucnu by se ráda věnovala práci s lidmi. Kromě práce v klubu Jahoda se již žádné jiné dobrovolné činnosti nevěnuje. V období mezi školami prošla několika zaměstnáními. Pracovala v call centru, jako referentka ve školicí agentuře a také jako sekretářka v advokátní kanceláři. Nehlásí se k žádnému náboženství, ani nepochází z náboženské rodiny. Ve volbách 2006 volila Stranu zelených. Pochází z úplné rodiny. Vztah k rodičům je dobrý. Rodiče mají středoškolské vzdělání. Otec pracuje v Dopravním podniku a matka je účetní. Dále má staršího bratra (student Vysoké školy chemicko-technické), se kterým vychází dobře. Snoubenec pracuje jako obchodní asistent. V současné době sdílí již společnou domácnost se svým snoubencem v Praze.

Respondentka D

Respondentkce D je 19 let a pochází z okresu Praha-východ z obce do 10 tis. obyvatel. Studuje sociální péči na střední škole v Praze a v budoucnosti by ráda studovala sociální práci nebo psychologii na Karlově univerzitě. Po dokončení studií chce pracovat jako dětská psycholožka. Jiné dobrovolné činnosti, než té v Jahodě se nevěnuje. Pracuje na částečný úvazek jako telefonní operátorka. Nehlásí se k žádnému náboženství ani nepochází z náboženské rodiny. Ve volbách 2006 volila Stranu zelených. Pochází z neúplné rodiny. Její

rodiče se rozvedli když byla „malá“. Matka má středoškolské vzdělání a pracuje jako poštovní úřednice. V současné době žije s matkou a nevlastním otcem. Nevlastní otec má dva syny, kteří s nimi ale již nežijí ve společné domácnosti. Se svým vlastním otcem má konfliktní vztahy. Má jednu starší sestru, se kterou má vztah dobrý.

Respondentka E

Respondentce E je 18 let pochází z Prahy. Je studentkou pražského gymnázia se sportovním zaměřením a v budoucnu by chtěla studovat sociální práci na vysoké škole. Kromě dobrovolné činnosti v klubu Jahoda pracuje jako dobrovolnice v azylovém domě v Ládvi, kde se stará podobně jako v klubu Jahoda o vyplnění volného času dětí. V současné době má brigádu, kde se stará o roční holčičku. Nehlásí se k žádnému náboženství. Je pravicově orientovaná, ve volbách volila Evropské demokraty. Pochází z neúplné rodiny. Její rodiče se rozvedli, když jí bylo 11 let a v současné době žije s matkou a starším bratrem. Matka má vysokoškolské vzdělání a pracuje jako právnička a bratr studuje na ČVUT. S oběma má dobré vztahy.

Respondentka F

Respondentce F je 18 let a v současné době bydlí v okrese Praha-východ, v obci do 10 tisíc obyvatel. Studuje gymnázium v Brandýse nad Labem a v budoucnosti by ráda studovala na vysoké škole obor psychologie. Jiné dobrovolné činnosti se nevěnuje a ani nechodí na žádnou brigádu. Je plně finančně závislá na rodině. Nehlásí se k žádnému náboženství a nepochází z náboženské rodiny. Ve volbách volila ODS. Pochází z neúplné rodiny. Otec zemřel když byla „malá“ a s partnerem, se kterým potom její matka žila měla velmi špatný vztah. V současné době žije s matkou, s mladší sestrou a novým matčíným přítelem. Vztahy s matkou a sestrou jsou dobré.

Respondentka G

Respondentce G je 18 let a pochází z města z okresu Praha-východ. Studuje na Gymnáziu v Brandýse nad Labem a v budoucnosti by ráda studovala psychologii nebo filozofii na vysoké škole. Kromě dobrovolné činnosti v Jahodě se již jiné dobrovolné činnosti nevěnuje. Stejně tak v současné době nemá žádnou placenou práci, finančně ji zajišťují rodiče. Přestože proti náboženství nezaujímá negativní postoj, sama se k žádnému nehlásí. Ve volbách volila (ČSSD). Pochází z funkční rodiny s bezkonfliktními vztahy. Oba její rodiče mají vysokoškolské vzdělání. Mladší sestra studuje na stejném gymnáziu jako ona. Přes občasnou výměnu názorů mají spolu dobré vztahy.

Respondentka H

Respondentce H je 20 let a pochází z okresu Jindřichův Hradec z obce do 10 tisíc obyvatel. Studuje na vyšší odborné škole se sociálně právním zaměřením v Praze. V budoucnosti chce studovat na vysoké škole obor personální řízení nebo sociální práci a společně s respondentkou J by ráda založila neziskovou organizaci, která by se věnovala rekvalifikaci a znovuzapojení žen po mateřské dovolené do pracovního procesu. V současné době pracuje na částečný úvazek v call centru jako pasivní a aktivní operátorka. Nehlásí se k žádnému náboženství ani nepochází z nábožensky založené rodiny. Voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006 se neúčastnila, protože nebyla v té době v místě svého trvalého pobytu. Jinak je ale spíše levicově orientovaná. Rodiče žili až do nedávné smrti otce spolu. Matka má středoškolské vzdělání a otec měl vzdělání učňovské. Matka pracuje ve zdravotnictví jako hlavní sestra. Vztah s matkou měla lepší než s otcem. Má jednu starší sestru se kterou v dětství neměla příliš dobrý vztah, ale v současné době se jejich vzájemné vztahy změnilly k lepšímu. Nyní bydlí se svým přítelem nedaleko od Prahy. Přítel je zaměstnán jako systémový specialista.

Respondentka I

Respondentce I je 19 let a pochází z malé vesnice v okrese Praha-západ. Studuje vyšší odbornou školu se sociálně právním zaměřením a v budoucnosti chce pracovat jako sociální pracovníce. Jiné dobrovolné činnosti se nevěnuje. Účastní se příležitostných brigád, ale jinak jí financují rodiče. Nehlásí se k žádnému náboženství, ale její prarodiče ze Slovenska jsou nábožensky založeni. Voleb se neúčastnila, ale její sympatie mají spíše politické strany nalevo od středu. Pochází z úplné rodiny, kde panují dobré vzájemné vztahy. Přestože má již dlouhodobější vztah, stále bydlí ve společné domácnosti s rodiči. Rodiče spolu žijí šťastně. Oba jsou pouze vyučení. Má dvě sestry o hodně let starší. Přestože jsou si věkově hodně vzdálené má s nimi dobrý vztah.

Respondentka J

Respondentce J je 24 let a pochází z Prahy. Studuje v Praze na vyšší odborné škole se sociálně právním zaměřením a dále chce studovat na vysoké škole personální řízení. Společně s respondentkou H chtějí založit neziskovou organizaci. Jiné dobrovolné činnosti ani žádné placené činnosti se v současné době nevěnuje. Finančně jí zajišťují rodiče. Nehlásí se k žádnému náboženství. Voleb v roce 2006 se účastnila, ale koho volila mi v rozhovoru nevedla. Pochází z úplné rodiny, i když vztahy v rodině nejsou úplně dobré. Bydlí ve společné domácnosti s rodiči, oba rodiče mají právnické vysokoškolské vzdělání. Také její starší bratr, se kterým vychází dobře, je právník.

1.3 Metoda

Metody použité pro tuto práci jsou: přímé zúčastněné pozorování, metoda přímých polostrukturovaných rozhovorů a komparativní metoda.

1.3.1 Kritéria výběru organizace

Kontaktní osobou, díky které jsem navázala spolupráci s občanským sdružením Jahoda, byla má kamarádka a bývalá spolužačka, která zde působila jako dobrovolnický pracovník v klubu pro děti a mládež Jahoda. Důležitým faktorem, proč jsem se začala o tuto organizaci zajímat, byl nejen předmět její činnosti, ale také fakt, že se tento klub nachází na sídlišti Černý most, kde v současné době bydlím, a kde jsem také vyrůstala. Jahoda v té době sháněla nové dobrovolníky, a protože jsem vždy chtěla pracovat s dětmi, šla jsem se do Jahody o týden později podívat. Na základě pozitivních zkušeností z mé návštěvy tohoto klubu a po absolvování přijímacího pohovoru s tehdejší koordinátorkou dobrovolníků jsem se stala dobrovolnicí nízkoprahového klubu Jahoda pro děti a mládež, kde jsem zaregistrována k datu 7. 6. 2006. V té době jsem také hledala téma pro svou bakalářskou práci. Po zvážení mnoha faktorů, jsem se rozhodla, že tuto organizaci využiji pro svou bakalářskou práci. Po kratším rozhovoru s ředitelem sdružení jsem obdržela jeho ústní souhlas s tím, že mohu v prostorách Jahody svůj výzkum provádět, a že zde také mohu natáčet rozhovory s dobrovolníky, samozřejmě pod podmínkou, že jednotliví dobrovolníci budou souhlasit. Od ředitele jsem získala i příslib další spolupráce. Jako metodu sběru dat jsem zvolila metodu přímého zúčastněného pozorování a metodu přímých polostrukturovaných rozhovorů.

1.3.2 Metoda přímého zúčastněného pozorování

Jako jednu z metod pro můj výzkum jsem zvolila metodu přímého zúčastněného pozorování. Tato metoda výzkumu přímo vyplynula z mé pozice aktivní dobrovolnice v klubu Jahoda. V rámci svého zúčastněného pozorování v klubu Jahoda jsem se zaměřila především na činnost dobrovolnic tohoto klubu, a také na celkové dění v klubu. Konkrétně na chování dobrovolnic ke klientům, na vzájemné vztahy mezi dobrovolnicemi i na vztahy mezi dobrovolnicemi a zaměstnanci Jahody.

Klub Jahoda se nachází v suterénu budovy, kde je také sídlo organizace. Je tvořen několika místnostmi. Je zde učebna, dvě místnosti na volné hraní, sklad s hračkami a sportovním náčiním, místnost pro dobrovolnice a sociální zařízení.

Klub jsem navštěvovala pokud možno pravidelně jedenkrát týdně. Nejdříve každý týden v úterý od 14:00 do 18:00 a od září 2006 ve čtvrtek také od 14:00 do 18:00. Dobrovolnice i zaměstnanci byli o mém výzkumu informováni. Protože jsem v klubu sama poměrně dlouhou dobu jako dobrovolnice působila a spolupracovala jsem zde s ostatními dobrovolnicemi, s některými jsem se i spřátelila, nebyla jsem v klubu vnímána jako výzkumník. Proto se domnívám, že ani činnost v klubu nebyla mou přítomností, jakožto výzkumníka, nijak výrazně ovlivněna.

Poznámky z pozorování jsem zapisovala obvykle až doma, neboť v Jahodě jsem byla většinou zaneprázdněna dobrovolnickými povinnostmi a nechtěla jsem narušovat průběh klubu.

Kromě zúčastněného pozorování v klubu Jahoda jsem se také účastnila pravidelných supervizí tohoto klubu, a to ve dnech 15. 3. 2006, 6. 6. 2006 a 12. 4. 2007. Dále jsem se zúčastnila povinného víkendového týmového výcviku dobrovolníků klubu Jahoda, a to ve dnech 14 – 15 října 2006, který se konal v prostorách Jahody. Oficiální zápisy z těchto akcí přikládám jako přílohu č. I.

1.3.3 Metoda polostrukturovaných rozhovorů (rozhovor podle návodu)⁴⁾

Hlavním kritériem pro výběr respondentů byl fakt, že respondent musí být dobrovolnický pracovník klubu Jahoda. Druhým kritériem pak bylo, že tento pracovník musí klub navštěvovat pravidelně. O rozhovor jsem požádala celkem jedenáct dobrovolnic klubu Jahoda. Oslovila jsem všechny dobrovolnice, které v době, kdy jsem rozhovory prováděla, tj. od 30. 5. 2006 do 15. 11. 2006, pravidelně klub navštěvovaly. Prostředí v nízkoprahovém klubu Jahoda, je velmi příjemné a přátelské, nicméně přemlouvání k rozhovorům nebylo vždy jednoduché, hlavně zezáátku. Dobrovolnice byly seznámeny s tím, že rozhovory jsou anonymní, přesto jedna dobrovolnice, bez udání důvodů rozhovor odmítla. Celkem jsem tedy uskutečnila rozhovory s deseti dobrovolnicemi. První rozhovor jsem natočila s mojí kamarádkou v místě mého bydliště na sídlišti Černý Most I, všechny ostatní jsem již natáčela v klubu Jahoda. Rozhovory jsem prováděla nejčastěji v místnosti pro dobrovolnice a vždy bez přítomnosti třetí osoby.

---

4) Hendl, J., Kvalitativní výzkum. Praha 2005, s. 172

Při rozhovorech jsem postupovala podle předem připraveného plánu, který obsahoval základní témata se základní baterií otázek. Formulaci otázek jsem měnila podle průběhu rozhovoru. Tato skutečnost ovšem v několika případech vedla k tomu, že jsem opomněla některé otázky, a proto jsem musela několikrát, pokud to bylo možné, natočit ještě rozhovor druhý. Při každém rozhovoru jsem se zaměřila na tři základní okruhy otázek, které se ovšem do určité míry prolínaly.

První baterie otázek se zaměřovala na dobrovolnou činnost v klubu Jahoda. Zde jsem se zajímala o motivaci respondentek, o způsob, jakým se respondentky dostaly k dobrovolné činnosti, o to, jak reflektují svou činnost v klubu a co jim tato činnost přináší a také v čem vidí respondentky hlavní význam klubu Jahoda.

Druhý okruh obsahoval baterii otázek související se socio-profesním profilem respondentek. Zde jsem se zajímala o to, z jaké obce a z jakého kraje respondentky pochází, z jakého jsou sociálního prostředí a jaké vztahy v jejich rodině panují. Dále jsem se zajímala o vzdělání respondentek a o to, jaké plány do budoucna mají.

Třetí okruh otázek se zaměřoval na hodnoty a názory respondentek. Především jsem chtěla zjistit jaké hodnoty respondentky mají a jaký je jejich názor na českou společnost. Zajímala jsem se i o jejich politickou a náboženskou orientaci.

Každý rozhovor jsem natáčela na diktafon a pro přepis rozhovorů jsem zvolila metodu doslovné transkripce⁵⁾ s použitím normální abecedy a interpunkčních znamének, bez komentáře. Přepsané rozhovory přikládám k práci jako přílohu č. II.. Respondentky byly o přítomnosti diktafonu informovány. Brzy jsem však zjistila, že diktafon respondenty rozptyluje a znervózňuje, a tak jsem se ho snažila vždy alespoň částečně za něco skrýt. Délka a kvalita každého rozhovoru se odvíjela od mnoha různých faktorů. Například od toho, jaký vztah mezi mnou a respondentkou panoval, jak moc respondentce na rozhovoru záleželo, jak moc se zajímá o organizaci ve které pracuje a o neziskový sektor obecně, ale také na otevřenosti a vyjadřovacích schopnostech respondentky. Délka jednotlivých rozhovorů se pohybovala od třiceti minut až po hodinu a půl.

---

5) Tamtéž, s. 208

2. Neziskový sektor v ČR po roce 1989 – základní charakteristika

Tuto kapitolu začleňuji do své práce hned z několika důvodů. Prvním důvodem je, že zde na základě dostupné literatury vysvětluji základní pojmy a definice z oblasti neziskového sektoru, a tedy z oblasti, ve které provádím svůj výzkum. Tím druhým důvodem je, že zde uvádím několik výzkumů, které proběhly v České republice, a které se týkají dobrovolnictví, stejně jako můj výzkum. Tyto výzkumy pak v závěru porovnávám s výsledky mého výzkumu v klubu Jahoda. Posledním důvodem, proč začleňuji tuto kapitoly do mé práce je potřeba osvětlit současný stav neziskového sektoru, který má vliv na organizaci, ve které provádím svůj výzkum.

2.1 Neziskový sektor a jeho subjekty

2.1.1 Co je neziskový sektor?

Za hlavní, nikoli jediný, důvod vzniku neziskového sektoru bývá ekonomy označováno selhání státu a trhu. Lidé zakládají neziskové organizace proto, aby si zajistili služby a zboží, které nejsou zajišťovány státem ani trhem. Tyto organizace jsou zřizovány jak pro potřeby veřejnosti, tak také pro potřeby svých členů. Reagují tím na místní i na celosvětové problémy.⁶⁾ Existenci neziskového sektoru můžeme chápat také jako projev úsilí občanů podílet se na řešení problémů přesahujících jejich ryze soukromý život.⁷⁾

Termín „neziskový“ označuje vlastně pouze jeden z podstatných faktorů tohoto sektoru. Stejně tak bychom mohli hovořit o sektoru „třetím“, „dobrovolnickém“, „občanském“, „nestátním“ apod. Termín „neziskový“ tu zdůrazňuje, že subjektům tvořícím tento sektor nejde o peníze a že případný zisk se nerozděluje mezi vlastníky. Označení „třetí“ sektor zase klade důraz na to, že vedle tohoto sektoru tu existují ještě jiné dva, státní sektor a sektor soukromý (trh). Všeobecně se označení „třetí“ sektor používá k označení všech organizací, které nejsou částí obchodního či vládního sektoru.⁸⁾ Termín „dobrovolnický“ nám zase říká, že zde hrají důležitou roli dobrovolníci, kteří poskytují tomuto sektoru své bezplatné služby.

---

6) Frič, P., Goulli, R., Neziskový sektor v České republice. Praha 2001, s. 76.

7) Boukal, P., Vávrová, H., Novotná, J., Ekonomika a řízení neziskových organizací. Praha 2003, s. 7.

8) Frič, P., Goulli, R., Neziskový sektor v České republice. Praha 2001, s. 11.

„Občanský“ sektor definuje politolog a filozof Jan Sokol jako „spontánní a vždy dílčí sebeorganizaci individualizované společnosti okolo veřejných zájmů“. „Spontánnost vzniká nutně ze zdola, dobrovolným rozhodnutím a činností „obyčejných“ lidí“⁹⁾ Slovo veřejný v dnešním slova smyslu označuje to, „co je ve společném zájmu, a to ne z nějaké vnější perspektivy, ale co je běžně rozpoznáváno jako společný zájem. Veřejné je to, co se týká nástrojů, institucí, či způsobů, díky kterým se společnost stává jednotným tělesem“.¹⁰⁾

2.1.2 Nestátní neziskové organizace

Neziskový sektor se podle amerického sociologa L. M. Salamona skládá z organizací, které jsou charakteristické pěti společnými rysy. Jsou to organizace, tj. skupiny, které jsou do určité míry „institucionalizované“ (neformální shromáždění občanů nepovažuje za součást neziskového sektoru). Mají „soukromou povahu“ – jsou oddělené od státu. „Nerozdělují zisk“, přestože ho tvoří, ale opět ho využívají k rozvoji organizace a plnění cílů stanovených organizací. Jsou „samosprávné“, autonomní. A jsou to organizace „dobrovolné“, tj. využívají dobrovolné činnosti.¹¹⁾

Podle prospěšnosti dělíme nestátní neziskové organizace na organizace vzájemně prospěšné, které poskytují své služby převážně svým vlastním členům a na organizace veřejně prospěšné, které poskytují obecně prospěšné služby pro všechny za obdobných podmínek.

Činnost neziskových organizací může být servisní, tj. poskytující služby (sociální, zdravotní, apod. a /nebo advokační, zastávání se práva a zájmů lidí či skupin lidí (lidská práva, profesní komory).¹²⁾

---

9) Sokol, J., Společnost jako komunikace. In: Občanský sektor – studie a souvislosti. MORAVSKÁ EXPEDICE 2002, s. 6 n.

10) Dohnalová, M., Malina, J., Muller, K. Občanská společnost: Minulost – současnost – budoucnost. Brno 2004. s. 258.

11) Salamon, L.M., Anheier, H.K., Sokolowski, W. and Associates, The Emerging Sector, The John Hopkins University Institute for Policy Studies, Baltimore, USA, 1996 citováno dle Frič, P., Goulli, R., Neziskový sektor v České republice. Praha 2001, s.11 n.

12) NROS, Základní informace o neziskovém sektoru v ČR, Praha 1996, s. 6.

Podle Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project ¹³⁾ z roku 1995 můžeme také rozdělit tyto organizace na základě mezinárodní klasifikace neziskových organizací (ICNPO) do celkem dvanácti skupin. Skupiny tvoří oblasti: 1) Kultura a umění, sport a rekreace, 2) Vzdělání a výzkum, 3) Zdraví, 4) Sociální služby, 5) Ekologie, 6) Rozvoj obce (komunity) a bydlení, 7) Ochrana práv a obhajoba zájmů, politika, 8) Organizování dobročinnosti, 9) Náboženství, 10) Mezinárodní aktivity, 11) Profesní a pracovní vztahy, 12) Jiná oblast. ¹⁴⁾

2.2. Nestátní neziskový sektor v ČR po roce 1989

2.2.1 Vývoj neziskového sektoru po roce 1989

Projevy solidarity, péče o druhé, pomoc nemocným a postiženým, společensky i jinak znevýhodněným patří ke spontánní lidské činnosti. V historii naší země bylo hned několik období, kdy se dostalo občanským iniciativám nového impulsu. V tomto smyslu je významné období od poloviny devatenáctého století, kdy dochází k postupnému zhroucení tradičního patrimoniálního řádu ¹⁵⁾ a dále období od 60. let, kdy se spolky staly reálnou základnou českého i německého národního hnutí, politických snah a také rodičů se hnutí dělnického ¹⁶⁾. Dalším významným obdobím je období první republiky, které v rozvoji neziskového sektoru navazuje na aktivity z dob monarchie.

Já se ale budu podrobněji věnovat pouze období po roce 1989, který byl novým impulsem pro českou občanskou společnost. Občanskou společnost můžeme definovat jako „*společnost lidí, kteří jsou si rovni před zákonem; (...) Tradičně bývá tento pojem ztotožňován s vládou*

---

13) Jedná se o mezinárodní projekt Univerzity Johna Hopkinse v USA (Institut for Policy Studies, Centre for Civil Society Studies), který vedl sociolog Lester M. Salamon. Koordinaci projektu v oblasti centrální Evropy měl na starosti Stefan Toepler a jeho partnery v České republice byli pracovníci Institutu sociologických studií FSV UK Martin potůček a Pavol Frič. Do výzkumu bylo zapojeno 32 zemí různých kontinentů a tento projekt umožňuje srovnání stavu občanské společnosti v celosvětovém měřítku. První fáze se týkala roku 1990 a druhá fáze, které se účastnila i Česká republika, se zabývá rokem 1995.

14) International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO – Revision1, 1996, citováno dle: Frič, P. Goulli R., Neziskový sektor v České republice, Praha 2001, s. 15 n.

15) Muller, K., Češi a občanská společnost. In: Občanský sektor - studie a souvislosti. MORAVSKÁ EXPEDICE 2002, s. 60.

16) Laštovka, M. Pražské spolky. Praha 1998, s. 7.

práva, kdy občané dodržují abstraktní pravidla při střetávání každodenních zájmů. (...)
*Vzniká v procesumodernizace a označuje společenské a ekonomické uspořádání, zásady a instituce mimo rámec státu. Je sférou společenské autonomní samoorganizace mimo sféru politické moci“*¹⁷⁾ Nové zákony, zákon č. 83/ 1990 Sb. o sdružování občanů a zákon č. 84/ 1990 Sb. o právu shromažďovacím, vytváří základní legislativní rámec pro možnosti sdružování. Můžeme hovořit o tom, že nově vzniklý neziskový sektor se rozvíjí pozitivním směrem, i když musí čelit různým problémům. Jako pozitivní lze vnímat velký nárůst organizací i jejich různorodou činnost. Podle Českého statistického úřadu vzrostl počet občanských sdružení za prvních deset let z 537 v roce 1989 na 38 096 v roce 1999.¹⁸⁾ Tento prudký nárůst organizací neziskového sektoru byl možný také proto, že po roce 1989 dochází k rozpadu většiny velkých organizací bývalého „státního neziskového sektoru“. Pozitivní je i utváření nových zákonů pro neziskové organizace a zájem médií o dobročinnost. Roste informovanost i profesionalita pracovníků neziskového sektoru, který nabízí nová pracovní místa. Neziskové organizace musí ale také čelit mnoha problémům. Stále přetrvává centralizovaný systém veřejného financování a také přetrvává nedocení významu neziskových organizací. Některé organizace se navíc chovají krajně neseriózně, například když i přes neziskový charakter se organizace věnuje podnikání za účelem zisku. Můžeme být i svědky velké rivality mezi neziskovými organizacemi starého typu, zakládajícími si především na tradici a konzervatismu a těmi novými, které se snaží o radikálnější změny. Jako další problém zde vyvstává fakt, že o spolupráci s neziskovými organizacemi nejeví zatím česká veřejnost velký zájem. Důvodem většinou bývá, že taková spolupráce či členství v organizacích bylo dříve spojeno se službou minulému režimu a lidé stále neziskovým organizacím příliš nedůvěřují.¹⁹⁾ Nicméně přichází nová generace mladých lidí, pro které již tyto souvislosti nehrají tak důležitou roli.

---

17) Viz Dohnalová, M., Malina, J., Muller, K. Občanská společnost: Minulost – současnost – budoucnost. Brno 2004, s. 243 n.

18) Frič, P. Goulli R., Neziskový sektor v České republice, Praha 2001, s. 81.

19) Boukal, P., Vávrová, H., Novotná, J., Ekonomika a řízení neziskových organizací. Praha 2003, s.33

2.2.2 Struktura nestátního neziskového sektoru v ČR

Organizace a subjekty tohoto sektoru mají obvykle formální podobu, tj. jsou založeny na základě platné legislativy a jsou registrovány u státních institucí. Situace je ovšem nepřehledná. Občanská sdružení, odborové organizace, politické strany a mezinárodní sdružení jsou registrovány u Ministerstva vnitra. Církev a jejich zařízení u Ministerstva kultury. Zájmová sdružení právnických osob se registrují u okresního úřadu. Obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy se registrují u místně příslušného rejstříkového soudu. Formu nestátní neziskové organizace mohou mít i společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti či družstva, které se registrují v obchodním rejstříku.²⁰⁾ V České republice se nejčastěji setkáme s občanským sdružením, dále s nadací, nadačním fondem, obecně prospěšnou společností, církví a účelovým zařízením církví.²¹⁾

Vzhledem k tomu, že se můj výzkum týká dobrovolníků neziskové organizace která má právní formu občanského sdružení, podrobněji zmíním pouze tuto formu.

Občanská sdružení upravuje zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů. §1 říká, že *„občané mají právo se svobodně sdružovat“*, a že *„k výkonu tohoto práva není potřeba povolení státního orgánu“*. Sdružení má nenáboženský a nepolitický charakter. Nezakládá se za účelem dosažení zisku, ale výdělečná činnost není zakázána, pokud slouží k dosažení cíle, pro který bylo sdružení založeno. Podle § 2 mohou občané *„zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace (dále jen „sdružení“)* a sdružovat se v nich. Členy sdružení mohou být i právnické osoby. Sdružení jsou *právními osobami...“* Podle § 3 nesmí být nikdo nucen k členství v jakémkoliv sdružení a § 4 říká, že nejsou dovolena ta sdružení, *„jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávisť a nesnášenlivost z těchto důvodů podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony. K založení občanského sdružení je třeba minimálně tří osob, občanů České republiky, alespoň jedné starší osmnácti let. Po předložení žádosti a dvou vyhotovení stanov se registruje u*

---

20) Frič, P. Goulli R., Neziskový sektor v České republice, Praha 2001, s. 138.

21) Boukal, P., Vávrová, H., Novotná, J., Ekonomika a řízení neziskových organizací. Praha 2003, s. 10 n.

Ministerstva vnitra.²²⁾ Ke dni 3.8. 2007 je u Ministerstva vnitra ČR registrováno 67 879 občanských sdružení.²³⁾

Pokud jde o financování nestátních neziskových organizací v ČR, mezi hlavní zdroje příjmů organizací patří: vlastní podnikatelská činnost, veřejné rozpočty, granty, zdroje z nadací, příjmy od dárců, sponzorské příspěvky, příjmy z loterií a zahraniční zdroje.²⁴⁾

2.2.3 Neziskové organizace v očích veřejnosti

Obraz neziskových organizací v očích české veřejnosti se stále vylepšuje. Alespoň to dokazují výzkumy, které proběhly v roce 2000 a 2004. Přesto informovanost lidí o této problematice není ještě příliš velká. To, kolik toho občané České republiky ví o neziskových organizacích a jaký na ně mají názor nám prozradí dva výzkumy, které se těmito tématy zabývaly.

Prvním z nich je výzkum Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS)²⁵⁾ a Agentury neziskového sektoru (AGNES)²⁶⁾, který proběhl v roce 2000. Výzkum se skládal z kvantitativního a kvalitativního výzkumu dobrovolnictví a dárcovství. Kvantitativního výzkumu, který se zaměřil na individuální dárcovství, dobrovolnou činnost a postoje obyvatel k neziskovým organizacím se zúčastnilo 693 náhodně vybraných obyvatel České republiky a 359 dobrovolníků vybraných formou kvótního výběru. Výzkum provedla agentura STEM. Výzkum ukázal, že znalost neziskového sektoru je mezi občany České republiky stále ještě malá. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že lidé přesně nevědí, co to nezisková organizace je a jakou právní formu může mít. Důsledkem toho 30% respondentů uvedlo, že nezná žádnou neziskovou organizaci, a pokud nějakou neziskovou organizaci respondent uvedl byla to

---

22) www.nno.ecn.cz/nno/epo

23) www.mvcr.cz/rady/sdruzeni/index/html

24) Viz Boukal, P., Vávrová, H., Novotná, J., *Ekonomika a řízení neziskových organizací*. Praha 2003, s. 17 – 24.

25) Hlavním předmětem činnosti Nadace rozvoje společnosti je poskytování nadačních příspěvků v rámci grantových programů na projekty nestátních neziskových organizací. Nadace také usiluje o zvyšování informovanosti a vzdělání v oblasti neziskového sektoru.

26) Občanské sdružení AGNES si dalo za poslání zvyšovat profesionalitu českého neziskového sektoru a podporovat rozvoj občanské společnosti, především prostřednictvím vzdělávacích

většinou organizace vzniklá až po roce 1989.²⁷⁾ Nejčastěji respondenti uváděli takové organizace, které organizovaly veřejné sbírky na celostátní úrovni. 41% respondentů uvedlo Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové, 39% Český červený kříž, 11% Fond ohrožených dětí a 8% nadaci Člověk v tísni. Nejvíce byli informováni o problematice neziskového sektoru lidé s vysokoškolským vzděláním (91%), nejméně pak lidé se vzděláním základním (56%). Pokud přihlédneme na věkovou skupinu, nejvíce informovaní byli lidé nad 60 let a nejméně ti do 30 let.²⁸⁾

Druhý výzkum provedla agentura STEM v roce 2004. Tento výzkum se zaměřoval na postoje obyvatel k členství, dárcovství a dobrovolné činnosti v neziskových organizacích. Respondenti starší 18 let byli vybráni metodou kvótního výběru. Hlavní část výzkumu proběhla v období od 14. 4. do 20. 4. 2004. Sběr dat provedli školení tazatelé agentury STEM formou face to face rozhovorů a vzorek čítal celkem 1018 respondentů. Závěrečná zpráva, kterou vydalo Středisko empirických výzkumů nabízí i srovnání výsledků výše uvedeného výzkumu z roku 2000 a výsledků výzkumu z roku 2004. Zatímco v roce 2000 se domnívalo 62% občanů, že nestátní neziskové organizace zastávají skutečné zájmy občanů, v roce 2004 to bylo již 65%. S tímto názorem souhlasí až 76% lidí s vysokoškolským vzděláním a 72% lidí s úplným středoškolským vzděláním.²⁹⁾ Také názory veřejnosti na roli neziskových organizací vyznívají pro neziskový sektor v roce 2004 lépe. Jako příklad pouze uvedu, že v roce 2000 s výrokem, že dobrovolné neziskové organizace vytvářejí mezi lidmi pocit sounáležitosti, souhlasilo pouze 75% občanů a v roce 2004 to bylo již 80%. Naproti tomu s výrokem, že angažovat se v dobrovolnických neziskových organizacích nemá smysl, souhlasilo v roce 2000 39% a v roce 2004 již pouhých 31% občanů. Z výzkumu z roku 2004 nicméně stále ještě vyplývá, že se lidé domnívají, že lepší služby sociálně slabým občanům poskytují státní instituce (39%) nežli nestátní neziskové organizace (26%).³⁰⁾

Z těchto dvou výzkumů tedy vyplývá, že informovanost o neziskových organizacích a důvěra v ně roste v závislosti na vzdělání, ale pokud jde o znalost místních organizací roste

---

27) Frič, P., Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES. Praha 2001, s. 34 n.

28) Tamtéž, s. 35 n.

29) STEM, Občanská společnost 2004, s. 7.

30) Tamtéž, s. 12 n.

znalost úměrně s věkem respondentů. Dále platí, že největší znalost neziskových organizací, které se nachází v obci je v Praze, ale informovanost o konkrétní činnosti neziskové organizace v místě bydliště je největší v obci do 1 000 obyvatel, tj. na venkově.³¹⁾

2.3 Dobrovolnictví v ČR

2.3.1 Dobrovolnictví a dobrovolnická služba

Neziskový sektor je závislý na dobrovolné činnosti. Dobrovolnictví definuje Jiří Tošner takto: „*Dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dobrovolník dává vědomě část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Dobrovolnictví je profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji spontaneitu. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje, a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků. Dobrovolnictví není obět', ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň přináší dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, nové zkušenosti a dovednosti, obohacení v mezilidských vztazích*“.³²⁾

Až donedávna nebylo dobrovolnictví zakotveno v žádném právním dokumentu České republiky. K prvnímu lednu roku 2003 však nabył účinnosti zákon č.198/2002 Sb. o dobrovolné službě, který můžeme chápat jako důležitý výsledek aktivit, které proběhly v rámci Mezinárodního roku dobrovolníků, vyhlášeného Organizací spojených národů pro rok 2001. Zákon o dobrovolnické službě je v rámci českého právního řádu novou právní úpravou a ministerstvo vnitra v souvislosti s tímto novým zákonem zřídilo oddělení dobrovolnické služby. Zákon se nepokouší upravit všechny rozličné formy dobrovolnictví, nýbrž určuje pouze podmínky pro určitý typ dobrovolné činnosti, a to pro dobrovolnickou službu. Jeho účelem je vymezit část některých činností, kterým stát bude poskytovat svou podporu. Tento zákon dovoluje vyčíslit a vykázat dobrovolnickou službu pro potřeby

---

31) Viz Frič, P., Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES. Praha 2001, s. 34 – 36.

32) Tošner, J., Dobrovolnictví jako nástroj pomoci i ochrana proti sociálnímu vyloučení pomáhajícího. In: Dobrovolnictví ochrana před sociálním vyloučením. Kroměříž 2006. s. 27.

kofinancování projektů od Ministerstva práce a sociálních věcí, od Ministerstva životního prostředí apod. Týká se pouze akreditovaných organizací. V současné době má tuto akreditaci pouze 60 nestátních neziskových organizací³³⁾. Základní pojmy, které tento zákon obsahuje jsou „*vysílající organizace*“ (organizace, která má za úkol ochraňovat dobrovolníka vůči organizaci přijímající, a která uplatňuje nárok dobrovolníka vůči státu), „*přijímající organizace*“ (organizace využívající dobrovolnickou službu) a „*dobrovolník*“. Podle § 3 může být dobrovolníkem fyzická osoba, která je „*starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky*“, nebo která je „*starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu*“. Paragraf 2. odstavec 1 vyjmenovává činnosti, které lze považovat za dobrovolnickou službu. Patří sem např.: pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, pomoc při rozvojových programech v rámci mezinárodních organizací apod. Dále § 2 říká že: „*za dobrovolnickou službu v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru*“.³⁴⁾

2.3.2 Výzkumy dobrovolnictví v ČR

Podle Hopkinsonova projektu bylo u nás v roce 1995 celkem 45 400 dobrovolníků. Nejvíce dobrovolníků bylo v oblasti kultury, dále v oblasti sportu a volného času, v sociálních službách, náboženství a církvi, ekologii a životním prostředí a ve zdravotnictví. Největší část dobrovolníků tvořili členové organizací.³⁵⁾

Výše uvedené výzkumy z roku 2000 a 2004 zjišťovaly také rozsah dobrovolné činnosti v České republice. V rámci výzkumu NROS a AGNES z roku 2000, se na dobrovolnictví zaměřil kvalitativní sociologický výzkum, který probíhal formou polostandardizovaných rozhovorů. Podle tohoto výzkumu se po roce 1989 věnovalo nebo věnuje dobrovolnictví jen

---

33) Tamtéž, s. 28.

34) <http://www.dorsforum.cz/platne-zakony-pro-neziskovy-sektor>

35) Frič, P., Goulli, R., Neziskový sektor v České republice. Praha 2001. s. 166

16% obyvatel České republiky, do dobrovolnické činnosti se po roce 1989 zapojilo nově pouze 6% obyvatel. Dobrovolníci se nejvíce angažovali v sociálních službách (38%), v oblasti sportu a rekreace (17%) a v oblasti zdraví (15%). V roce 1999 pracovalo nejvíce dobrovolníků pro občanská sdružení a celkově dobrovolníci ve všech oblastech své působnosti odpracovali 341 hodin. Až 70% dobrovolníků bylo zároveň také členy organizace v níž dobrovolně pracovali. Nejvíce dobrovolníků se nacházelo v oblasti poskytování služeb (19%), dále se podíleli na organizování různých akcí (14%) a na vedení kroužků a oddílů (13%).³⁶⁾

Nejčastěji se věnují dobrovolné činnosti lidé s vysokoškolským vzděláním a ti z městského prostředí. Nejméně pravidelně se věnují dobrovolnictví lidé se základním vzděláním a lidé na venkově.³⁷⁾

Z výzkumu z roku 2004, který provedla agentura STEM se o rozsahu dobrovolné činnosti v České republice můžeme dozvědět, že v uplynulých dvanácti měsících před rozhovorem se dobrovolné činnosti věnovalo 32% respondentů, z toho pro dvě a více organizací pracovalo 16% respondentů. Jedná se tedy o 50% nárůst počtu dobrovolníků od roku 2000. Nejvíce dobrovolníků pracovalo v oblasti sportu (11%), dále u dobrovolných hasičů (5%) a v organizacích zahrádkářů, rybářů, v organizacích studentských a rodičovských pracovaly vždy 4% dobrovolníků. Dobrovolnictví se častěji účastnily ženy než muži, více také věřící lidé než ateisté.³⁸⁾ Nejvíce dobrovolníků pak bylo mezi obyvateli vesnic do 999 obyvatel, nejméně ve velkoměstech nad 100 000 obyvatel (jedná se o celkový počet dobrovolníků, nikoli jako ve výzkumu z roku 2000 o dobrovolníky provádějící dobrovolnou činnost pravidelně, proto nelze tyto údaje srovnávat). Pokud jde o politickou orientaci dobrovolníků, nejvíce se jich hlásí ke KDU-ČSL a nejméně ke KSČM. Během posledních dvanácti měsíců odpracovali dobrovolníci nejčastěji mezi 15 – 19 hodinami, a to hlavně v organizacích působících lokálně.³⁹⁾

---

36) Viz Frič, P., *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES*. Praha 2001, s. 61 –63.

37) Tamtéž, s. 62.

38) STEM, *Občanská společnost 2004*. Praha 2004, s.34 –36.

39) Tamtéž, s. 36 – 37.

Zatímco v Evropě se věnují dobrovolnictví lidé všech věkových skupin, příslušníci obou pohlaví a různých profesí⁴⁰⁾ u nás je dobrovolná činnost záležitostí mladých žen – studentek, které studují humanitně zaměřenou vysokou, popřípadě střední školu. Pouze ve větších městech asi polovinu dobrovolníků tvoří lidé se zaměstnáním, stále ale většinou ženy.⁴¹⁾ Druhou největší skupinu dobrovolníků, po studentkách, tvoří ženy mezi 50 – 60 lety.⁴²⁾

---

40) Volunteering in Europe: Opportunities and challenges for the 90s., The Volunteer centre UK, London, UK, 1993, s. 25.

41) Tošner, J., Sozanská, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha 2002. s. 41 – 44.

42) Frič, P., Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES. Praha 2001, s. 105.

3 Občanské sdružení Jahoda

3.1 Charakteristika občanského sdružení Jahoda

Jahoda je občanské sdružení které vzniklo v roce 1997. Jejím hlavním cílem je pomáhat ohroženým a znevýhodněným dětem a rodinám.⁴³⁾ Sídlo sdružení je ve Vybíralově ulici na sídlišti Černý Most na Praze 14. Sídliště Černý most se skládá výhradně z panelových sídlišť a obě jeho části, Černý Most I a Černý most II mají více než 9 000 bytů, kde žije celkem 22 440 obyvatel. Ročně využije služeb občanského sdružení Jahoda více jak 700 dětí z celého území hlavního města Prahy.⁴⁴⁾

Jahoda deklaruje tyto čtyři principy jako stěžejní body své činnosti.

1. „*Děti na prvním místě*“. Hlavním předmětem a cílem aktivit Jahody je pomoc potřebným, ohroženým a sociálně znevýhodněným dětem, a to především s důrazem na prevenci.
2. „*Transparentnost*“. Jahoda považuje otevřené a poctivé jednání ve smyslu „fair play“ za nedělitelnou součást všech svých aktivit.
3. „*Aktivní občanství/občanská odpovědnost*“. Pro Jahodu je ochota a víra v možnost „*změnit svět*“ vlastním přičiněním dalším principem, na kterém zakládá svou činnost.
4. „*Týmová práce*“ Týmová práce Jahodě umožňuje dynamicky se rozvíjet a vždy využívat efektivně potenciál všech členů týmu. To platí jak pro činnost zaměřenou na děti, tak také pro činnost, která se zaměřuje na rozvoj webových stránek a ostatních informačních a propagačních materiálů.⁴⁵⁾

Občanské sdružení Jahoda deklaruje tyto čtyři cíle:

1. Jahoda deklaruje, že bude poskytovat nízkoprahové a další sociální služby zejména ohroženým a znevýhodněným dětem, mladým lidem a rodinám.
2. Jahoda deklaruje, že bude prostřednictvím své práce pro komunitu vytvářet prostor pro aktivity veřejnosti a aktivity obyvatel lokality, ve které občanské sdružení Jahoda sídlí.
3. Jahoda deklaruje, že bude rozvíjet fenomén dobrovolnictví v sociálních službách.

---

43) Jahoda je občanské sdružení, registrované Ministerstvem vnitra pod číslem II/s-OVS/1-333898/97-R ze dne 3.září 2002. Jahoda je Ministerstvem práce a sociálních věcí resp. Magistrátem hl.m.Prahy pověřenou osobou k výkonu sociálně právní ochrany dětí.

44) Tisková zpráva. Jahoda, Praha leden 2007

45) Výroční zpráva roku 2005. Jahoda, Praha červen 2006

4. Jahoda deklaruje, že bude prostřednictvím dalšího vzdělávání posilovat vlastní rozvoj i rozvoj komunity, ve které se nachází.⁴⁶⁾

3.2 Stručná historie občanského sdružení Jahoda

Historie občanského sdružení Jahoda začíná v roce 1996, kdy se několik studentů Sociálně právní akademie (v Jahodové ulici) rozhodlo, že založí neziskovou organizaci, která by pomáhala znevýhodněným dětem. Jako oblast působení si zvolili dětskou problematiku. 26. října 1997 byly stanovy Jahody zaregistrovány u Ministerstva vnitra České republiky. Prvním působištěm Jahody se stal v roce 1998 Domov pro matky s dětmi na Praze 14 a základní škola ve Vratislavově ulici v Praze 2. Později se k nim připojuje azylový dům na Praze 4 a 9. V roce 1998 Jahoda pořádá své první víkendové tábory. V tomto roce také Jahoda získává první grant od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a Magistrátu hlavního města Prahy. Další rok se Jahoda účastní výcviku koordinátorů dobrovolníků v Národním dobrovolnickém centru Hestia. V roce 2000 vešel v platnost nový zákon o 359/99sb o sociální podpoře, podle kterého potřebují organizace pracující s dětmi tzv. Pověření k sociálně-právní ochraně dětí. Jahoda jej získala jako jedna mezi prvními. Rok 2001 byl OSN vyhlášen mezinárodním rokem dobrovolníků. Při této příležitosti se konala v červnu v Kroměříži konference „Dobrovolnictví a dárcovství – obnova občanských ctností“, kde Jahoda přednesla svůj úspěšný referát na téma „Využití dobrovolníků při práci s dětmi v azylových domech pro matky s dětmi v Praze“. Na podzim získává Jahoda prostory pro kanceláře na sídlišti Černý Most a otvírá tam také nový klub Jahoda pro děti ze sídliště a okolí. Z programu Nadace rozvoje občanské společnosti v rámci programu PHARE získává Jahoda finanční prostředky na první zaměstnance. Na podzim uskutečňuje první samostatný výcvik dobrovolníků Jahody. V roce 2003 vznikla dozorčí rada Jahody (do té doby bylo řídicím orgánem představenstvo). V dubnu vzniká v klubu na Černém Mostě příprava pro děti na vstup do 1. třídy. Na velikonoční pondělí se děti z Černého Mostu účastní pořadu České televize „Pomozte dětem!“ a v září pořádá Jahoda dětský koutek na akci Matoni Grang Prix, kde se také prezentuje. V roce 2004 vzniká klub Jahůdka a o rok později se otvírá nový klub Džagoda. Od 1. února 2005 začíná v Jahodě pracovat jako koordinátora držitelka ocenění dobrovolnice roku 2003. V březnu se Jahoda opět objevuje v televizi v pořadu „Kde peníze pomáhají“. Na jaře Jahodu

---

46) Stanovy občanského sdružení Jahoda. Jahoda, Praha 2006, s. 1, příloha č III.

navštívili kolegové z Finského Červeného kříže. Od tohoto měsíce také v Jahodě pravidelně pracují stážistky ze středních a vyšších odborných škol, které pomáhají jak s dětmi, tak s administrativou. V roce 2005 pracovalo v Jahodě 114 dobrovolníků. V roce 2006 čítal stálý placený personál 3 lidi (ředitel, koordinátorka dobrovolníků a vedoucí klubu Jahoda a Džagoda) plus 2 kontaktní pracovníci na částečný úvazek. Nejnovějším úspěchem Jahody je třetí místo v soutěži Cena kvality pro poskytovatele sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením. Do budoucna má Jahoda velké plány, neboť získala nové prostory a své budoucí aktivity hodlá rozšířit o program zaměřený na mladé lidi do 26 let. Cílem je vytvořit v prostorách Jahody komunitní centrum, kde by se mohli mladí lidé nejen bavit, ale kam by si také mohli přijít pro pomoc a radu.⁴⁷⁾

3.3 Lidské zdroje občanského sdružení Jahoda

Orgány sdružení jsou: Valná hromada, tj. shromáždění všech členů sdružení, ředitel a dozorčí rada.

*„Členy sdružení se mohou stát fyzické a právnické osoby, které se chtějí podílet na činnosti sdružení. Členství vzniká rozhodnutím dozorčí rady o přijetí nového člena, po zaplacení členského příspěvku a podáním písemné přihlášky“.*⁴⁸⁾ Členská základna se z původních pěti zakládajících členů postupně rozrostla až na současných dvanáct (ke dni. 1. 2. 2007). Věk všech členů se pohybuje od 27 let do 38 let. Převažují zde ženy, kterých je ve sdružení devět. Muži jsou zde pouze tři, z toho jeden je současně také ředitelem Jahody. Pokud jde o nejvyšší dosažené vzdělání jednotlivých členů, převládá zde zřetelně vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání. Pět členů má vyšší odborné vzdělání, čtyři vysokoškolské a pouze tři vzdělání středoškolské.

V roce 2006 měla Jahoda pět stálých zaměstnanců. Ředitele, který vystudoval vyšší odbornou školu se sociálně právním zaměřením, vedoucí klubu Jahoda a Džagoda, která má středoškolské vzdělání výtvarného zaměření, koordinátorku dobrovolníků, studentku vysoké školy s uměleckým zaměřením a dva kontaktní pracovníky. Muže, který je studentem vysoké školy se sociálním zaměřením a mladou žena, studentku vyšší odborné školy ze sociálně

---

47) www.jahodaweb.cz/historie (dne 15.7.2006)

48) Stanovy občanského sdružení Jahoda. Praha 2006, s. 1

právním zaměřením. Věkový průměr zaměstnanců je 28 let. Celkový počet dobrovolníků za rok 2006 byl 97.⁴⁹⁾ Platí zde, že „dobrovolníkem ve sdružení je ten, kdo věnuje nezištně z dobré vůle, bez nároku na odměnu a ve svém volném čase svůj um a energii ve prospěch sdružení a stvrdí písemně svůj dobrovolnický závazek. Práva a povinnosti dobrovolníka vyplývají z písemné dohody uzavřené mezi ním a sdružením“.⁵⁰⁾

3.4 Hospodaření sdružení

Majetek sdružení je tvořen členskými příspěvky členů sdružení, dotacemi z nadací a grantových agentur, dary a odkazy právnických či fyzických osob, výtěžky z vlastní činnosti sdružení vykonávané v souladu s jejím posláním, dotacemi a granty ze státního rozpočtu, samosprávy nebo z rozpočtu jiného orgánu státní správy a investiční a neinvestiční majetek⁵¹⁾

Největší část výnosů tvořily za účetní rok 2005 dotace a granty ze státního rozpočtu a samosprávy v celkové výši 1 086 074 Kč, a to od Ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Magistrátu hl. m. Prahy a místního úřadu Městské části Praha 14. Dále sponzorské dary 213 200 Kč, ostatní dary ve výši 512 227 Kč a individuální dárci 204 60 Kč. Mezi hlavní firemní dárci v roce 2005 patřil hlavní partner občanského sdružení společnost Danamo, dále Nadace rozvoje občanské společnosti – program Phare, Nadace Via – Dobročinný fond Philip Morris, veřejná sbírka „Pomozte dětem!“ a mnoho dalších. Členské příspěvky byly ve výši 1 300 Kč, úroky 1 508 Kč a tržby z prodeje služeb a zboží tvořily 15 712 Kč.⁵²⁾

Konkrétně například pro rok 2006 byl schválen pro Jahodu grant od MČ Praha 14 v celkové výši 154 700 Kč z programu projektů pro oblast sociální péče a zdravotnictví, protidrogové prevence a prevence kriminality, využití volného času dětí a mládeže, sportu a tělovýchovy.⁵³⁾

Současné finanční zabezpečení sdružení je dobré, neboť Jahoda stále ještě čerpá finanční prostředky z programu Phare. Tyto prostředky hodlá v roce 2007 použít na celkovou rekonstrukci prostor, ve kterých má své sídlo a své kluby.

---

49) Tisková zpráva. Jahoda, Praha leden 2007

50) Viz příloha č. IV. (Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby a Povinnosti dobrovolníka v Jahodě)

51) Stanovy občanského sdružení Jahoda. 2006, s. 2.

52) Výroční zpráva za rok 2005. Jahoda, Praha červen 2006, s. 3.

53) Listy Prahy 14. duben 2006

3.4 Činnost občanského sdružení Jahoda

Svůj první deklarovaný cíl, poskytovat nízkoprahové a další sociální služby ohroženým a znevýhodněným dětem, mladým lidem a rodinám, uskutečňuje Jahoda prostřednictvím čtyř svých klubů v pražských azylových domech a také díky třem klubům pro děti a mládež na pražském sídlišti Černý Most. Činnost klubů na Černém Mostě potvrzuje také druhý cíl, který si Jahoda dala, a to, že bude prostřednictvím své práce pro komunitu vytvářet prostor pro aktivity veřejnosti a aktivity obyvatel lokality, ve které občanské sdružení Jahoda sídlí.

3.4.1 Kluby v azylových domech

V současné době Jahoda provozuje kluby k azylovému domě Acrus a v azylových domech Klokánek na Praze 8 a Praze 4. Acrus je psychosociální centrum pro maminky s dětmi, které se staly oběťmi domácího násilí a Klokánek je Azylový dům pro děti Fondu ohrožených dětí.⁵⁴⁾

Do azylových domů dochází dobrovolníci z Jahody několikrát do týdne a snaží se zde dětem co možná nejlépe a nejkvalitněji vyplnit jejich volný čas. S dětmi v azylových domech pořádá Jahoda také výlety a víkendové pobyty. Respondentky E, která pracovala jako dobrovolnice v azylovém domu v Ládví mně popsala činnost dobrovolníka v takovém domově asi takto:

Činnosti dobrovolníka v klubech v azylových domech jsou podobné těm na sídlišti Černý Most. Dobrovolníky přijímají děti z domovů jako své kamarády, kteří s nimi chodí ven, hrají si s nimi a povídají si spolu. Stává se zde, že se děti také těmto dobrovolníkům svěřují se svými problémy a s důvody, proč vlastně v domově jsou. Respondentka E mi vyprávěla hned dva smutné příběhy dětí z domova v Ládví. Jinak ale není úkolem dobrovolníků řešit problémy dětí, ale spíše děti nějakým „kvalitním způsobem zabavit“. Důvodů, proč se dítě dostane do takového domova je více. Rodiče dítě týrají, nemají dostatečné finanční prostředky nebo prostě o dítě nemají zájem. Konkrétně tento domov připomínal respondentce základní školu. Jsou zde děti od tří do patnácti. Dopoledne měly děti vyučování a odpoledne je chodili navštěvovat dobrovolníci. Děti byly rozděleny do menších skupin a každou skupinu měla na starosti jedna pracovnice domova, které děti říkaly teta.

---

54) www.jahodaweb.cz/cin (dne 15.6.2007)

3.4.2 Klub Jahůdka

Další aktivitou Jahody je klub Jahůdka, který působí na sídlišti Černý Most. Jahůdka je určena pro rodiče a děti do tří let a vznikl z iniciativy maminek ze sídliště Černý Most. Klub probíhá v dopoledních hodinách třikrát do týdne. Za jeden pobyt v Jahůdce zaplatí rodiče 20 Kč. Většinou to jsou maminky, které sem chodí, aby se poradily o svých problémech s výchovou dětí s ostatními rodiči, zatímco si jejich děti mohou hrát a seznamovat se se svými vrstevníky.

3.4.3 Kluby Jahoda a Džagoda

Jahoda dále na sídlišti Černý Most provozuje dva nízkoprahové kluby pro děti a mládež Jahoda a Džagoda. Tyto kluby se zaměřují hlavně na děti, které tráví většinu volného času na ulici. Vytváří pro děti zajímavé a bezpečné místo, kde si mohou hrát a vzdělávat se za dohledu školených dobrovolníků. Oba kluby jsou otevřeny třikrát týdně v odpoledních hodinách a klienti je mohou v otvírací dobu navštěvovat dle svého uvážení a potřeby. Součástí klubů jsou také bezplatné zájmové a vzdělávací kroužky (kroužek keramiky, anglického jazyka, práce s počítačem, aerobik či hudební a dramatické kroužky), výlety a víkendové pobyty. Činnosti, které probíhají v obou klubech a zařízení klubů se liší na základě toho, jaká věková skupina tento klub navštěvuje. Klub Jahoda navštěvují mladší děti, děti ve věku od 3 do 15 let, zatímco klub Džagoda mladí lidé od 12 do 18 let. V obou klubech klienti naleznou nejen prostor a prostředky pro hry, ale také se zde mohou svěřit se svými momentálními problémy dobrovolníkům, v případě Džagody také kontaktním pracovníkům, kteří se jim v mezích svých možností a možností organizace Jahoda snaží poradit a pomoci. Oba kluby spolu těsně sousedí, což například umožňuje starším dětem zanechat svého mladšího sourozence v klubu Jahoda, a sami pak mohou jít do klubu Džagoda. Kromě hraček, sportovního náčiní a jiných věcí v klubu, mají také oba kluby k dispozici venkovní hřiště v areálu Jahody. Činností klubu Jahoda se dále zabývám ve čtvrté kapitole této práce.

3.4.4 Podpora dobrovolnictví a vlastní propagace Jahody

Splnění cíle, rozvíjet fenomén v oblasti sociálních služeb a také splnění čtvrtého cíle, cíle posilovat prostřednictvím dalšího vzdělávání vlastní rozvoj i rozvoj komunity, ve které se sdružení nachází, dokládá mnoho aktivit sdružení.

Uvedu jen několik příkladů. Jahoda například prostřednictvím svých internetových stránek seznamuje odbornou i laickou veřejnost s činností dobrovolníků. V minulosti se také podílela

na vzniku zákona o dobrovolnické službě č. 198/2002. Jahoda organizuje pro své dobrovolníky pravidelné supervize a dobrovolnické výcviky. Jahoda organizuje i vzdělávací kurzy pro pracovníky jiných neziskových organizací a je autorem příručky pro dobrovolníky. Představitelé Jahody bývají účastníky Kroměřížských konferencí zaměřujících se na problematiku neziskového sektoru.

Součástí činnosti Jahody je i její vlastní presentace. Projekt „Fundraising v Jahodě“, který byl realizován díky programu Phare, přinesl marketingovou strategii, posílení aktivit v oblasti public relations a fundraisingu. V roce 2005 se díky tomuto projektu výrazně pozvedla úroveň jahodových prezentačních materiálů, včetně podoby www.jahodaweb.cz. V roce 2005 se také Jahoda nejvíce prezentovala v různých médiích od audiovizuálních (TOP TV, TV Prima, Čro Regina) přes tisk (Rodiče a škola, MF Dnes plus) až po elektronická (Vasedeti.cz, Jednotydne.cz).⁵⁵⁾ Z jejích bohatých internetových stránek je možné se dozvědět v jakých médiích se kdy objevila a mnoho dalšího. Své nabídky klubů prezentuje Jahoda každý měsíc v Listech Prahy 14 pod názvem „Jahodové menu“, kde je uvedena také její adresa a otevírací doba. Kopie příkládám v příloze č. V. Dále se prezentuje prostřednictvím letáků a přihlášek na jednotlivé akce. Tyto letáky jsou volně k dispozici v klubech a děti si je zde mohou děti vzít pro své kamarády a spolužáky. Tyto letáky také Jahoda nabízí na jednotlivých akcích, které pořádá nebo kterých se účastní. Některé propagační materiály připojuji jako přílohu č.V.

---

55) www.jahodaweb.cz

4. Socio-demografický a názorový profil dobrovolnického pracovníka mládežnického klubu na pražském sídlišti a reflexe dobrovolné činnosti z pozice dobrovolnického pracovníka

4.1 Rodinné zázemí respondentek

Klub Jahoda se nachází na pražském sídlišti Černý Most, přesto většina respondentek, celkem šest, nepochází z Prahy (respondentky A, D, F, G, H, I). Respondentka A pochází z okresního města v Královéhradeckém kraji, respondentka H z Jihočeského kraje z malé obce do deseti tisíc obyvatel a ostatní respondentky jsou ze Středočeského kraje. Z těchto šesti ale čtyři respondentky v Praze studují (respondentka A – VŠ právo, filosofie D - SŠ sociální zaměření, H a I – VOŠ sociálně právní) Čtyři respondentky pochází z obce pod deseti tisíc obyvatel. Pouze čtyři respondentky žijí v Praze a pouze dvě z nich na „klasickém“ pražském sídlišti (respondentka B, C).

Většina respondentek, osm, žije stále ve společné domácnosti se svými rodiči, i když respondentka A, studentka univerzity, bydlí již několik let na pražských studentských kolejích. Všechny respondentky presenčně studují, a tak je většina jejich rodičů stále ještě alespoň částečně finančně podporuje. Většina respondentek pobírá také od státu sociální podporu ve formě příspěvku na dítě, apod. Respondentky C a H již sdílí společnou domácnost se svými dlouholetými partnery. Respondentka C plánuje svatbu na léto 2007 a respondentka H je se svým přítelem již šest let.

Z úplné rodiny pochází šest respondentek (respondentky B, C, G, H, I, J), z rozvedené rodiny tři (respondentky A, D, E) a jedné respondentce zemřel otec v pěti letech (respondentka F). Všechny respondentky vyrůstající v neúplné rodině jsou mimopražské a rodičem s nímž vyrůstaly byla vždy matka. Pokud jde o vztah respondentek k rodičům, tak z těch které žijí v úplné rodině, čtyři respondentky považují tyto vztahy za nekonfliktní a dobré (respondentky B, C, G, I). Tak například respondentka B říká o svých rodičích: „*No voni jsou úplně úžasní, jsou můj vzor. Voni se milují jako by se znali pár dní.*“ (Respondentka B, 19 let, gymnázium, Praha, dne 6. 6. 2006) Dvě respondentky vnímají vzájemné rodinné vztahy jako ne úplně harmonické (respondentka H, J). Respondentka J rodiče komentuje takto: „*... já sem jako voni. To znamená, že moc neprojevujem ty věci, že se vo nich jakoby nemluví (...) myslím, že jako, ať to je jakékoliv motiv, tak to není dobře(...)* No tak teďko už bych nechtěla nic. Teď už bych chtěla, aby mě nikdo neotravoval. Teď už si myslím, že si nějak poradím.“ (Respondentka J, 24 let, VOŠ, Praha, dne 5. 10. 2006) Pokud

jde o respondentky z neúplných rodin, jako disfunkční rodinu lze označit rodinu respondentky A, kde panují konfliktní vztahy jak s oběma rodiči, tak také s mladším bratrem i zbytkem rodiny. Respondetka D má sice dobré vztahy s matkou i s otčím, ale mezi ní a jejím vlastním otcem panuje problémový vztah. Když jsme se bavily o její nevlastní sestře uvedla: „*Já bych se o ní ráda starala. Ale s otcem se zase nebavím. Takže je to těžší, no... No snaha by byla, ale s otcem to nějak nejde*“. (Respondentka D, 19 let, obec pod 10 tis. Obyvatel, dne 22.6.2006) Pro respondentku F se stal noční můrou bývalý matčin přítel, se kterým žily léta ve společné domácnosti. Všechny respondentky mají lepší, otevřenější a intimnější vztah k matce než k otci. Pokud se respondentky blíže vyjadřovaly k otci, chápaly jeho roli v rodinném životě jako spíše pasivní. Respondenka H říká o svém otci: „*Ale táta byl celý život takovej jako pasivní. Pořád koukal na televizi. Koukal na televizi a ještě si u toho četl to jeho sci-fi.*“ (Respondentka H, 20 let, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5.10.2006) Respondentka C o svém otci říká: „*No s tátou to bylo takový vždycky rezervovanější. Takový. Ale zajímá se přes mámu, jo. Že se nevyptává přímo mě. No ale po tom, co byl nemocnej, tak se to strašně změnilo. Je to tři roky. Je komunikativní a víc se zajímá.*“ (Respondentka C, 26 let, VOŠ, Praha, dne 6. 6. 2006)

Rodiče jednotlivých respondentek pocházejí z různých vzdělanostních skupin a pracují v různých oborech činnosti. Vždy platí, že oba rodiče každé respondentky mají stejný stupeň vzdělání (vyjma respondentky H). Vysokoškolsky vzdělané rodiče mají čtyři respondentky, středoškolsky vzdělané rodiče mají tři respondentky. Ve dvou případech mají rodiče respondentek pouze výuční list. U respondentky H má matka středoškolské vzdělání a otec měl pouze vzdělání učňovské. Převládá tedy vysokoškolské a středoškolské vzdělání. Rodiče se základním vzděláním jsou vždy mimopražští (rodiče respondentek A a I) Mezi rodiči respondentek nalezneme například právníky, poštovní úředníci, zaměstnance dopravních podniků, účetní, zdravotní sestru či květinářku.

Zobecnit rodinou výchovu všech respondentek není snadné. Rozdělit respondentky na ty, které měly výchovu přísnou či autoritářskou, a na ty, které měly výchovu volnou, nelze, neboť i když například otec respondentky H užíval fyzických trestů a v jistých aspektech výchovy byl nekompromisní, pokud jde třeba o výběr zájmových kroužků nebo výběr školy, měla respondentka jak říká „volnou ruku“. Je třeba zmínit, že vůbec žádná respondentka neuvedla, že by jí snad rodiče nějakým závažným způsobem bránili ve studiu školy, kterou si zvolila, nebo naopak, že by jí nutili do studia na škole, na kterou respondentka jít nechtěla. Velmi přísnou, až tyranskou výchovu zakusila snad pouze respondentka F, a to od bývalého

matčina partnera. Jinak milá a víceméně tichá dívka se o něm vyjádřila takto: „*No to byl prostě takovej hajzl. Na to nejde nic jinýho říct. To byl prostě takovej psychopat, prostě. No to byl prostě zlej člověk. No von byl alkoholik, asi. Von hrozně chlastal. Byl to prostě násilník a taky strašně ten psychickéj teror. To von měl prostě takový úplně buzeráční pravidla. No já nevim. Tak třeba taková blbost. Musela sem bejt třeba vykoupaná do sedmi do večera, a co minuta to byl tejděn zaracha. A tak prostě. A to bylo denně.*“ (Respondentka F, 18 let, gymnázium, obec do 10 tis. ob., dne 4. 9. 2006) Naopak výchovu hodně volnou měla respondentka J, nicméně to nevnímala jako nějaké pozitivum. O výchově říká: „*Strašně liberální. Ale jako né v pozitivním smyslu slova... Ale pokud nemáš jakoby nějaký hranice, tak jako trošku nevíš, co se sebou potom. Jakože když můžeš všechno.*“ (Respondentka J, 24 let, VOŠ, Praha, dne 5. 10. 2006)

Pokud jde o sourozence, všechny respondentky, až na jednu, která má dvě sestry, mají pouze jednoho sourozence. Pět respondentek má bratra a čtyři sestru. Sourozenecké vztahy respondentek jsou ve většině případů dobré, pouze tam, kde je větší věkový rozdíl lze nalézt jisté neshody. Žádná z respondentek nepochází z nábožensky založené rodiny, i když prarodiče dvou respondentek jsou praktikující věřící. Jedná se ale o prarodiče, kteří nežijí v České republice, ale žijí na Slovensku.

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud jde o rodinné zázemí respondentek jde v celku o nesourodou skupinu. Nicméně převažuje u rodičů respondentek středoškolské a vysokoškolské vzdělání nad nižšími stupni vzdělání. Až na jednu respondentku, pochází všechny respondentky z městského prostředí a je zajímavé, že přestože se klub Jahoda nachází v Praze, je většina respondentek mimopražských. Většina respondentek pochází z úplné rodiny.

4.2 Deklarované motivace respondentek k dobrovolnictví

4.2.1 Motivace dobrovolníků v ČR

Co lidi vlastně k výkonu dobrovolné činnosti motivuje? Také já jsem se o motivaci dobrovolnic klubu Jahoda zajímala. Nejprve bych zde ale ráda uvedla výsledky kvantitativního výzkumu Agentury neziskového sektoru (AGNES) a Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS), který proběhl v České republice roku 2000, a který se tématem motivace také zabýval. Podle tohoto sociologického výzkumu, kterého se zúčastnilo celkem 366 kvótně vybraných dobrovolníků, je nejčastější motivací k výkonu dobrovolné činnosti důvěryhodnost organizace a přesvědčení respondentů, že dobrovolnou prací lze napomoci

šíření dobré myšlenky. Každou z těchto motivací uvedlo více než 90% respondentů. Dalšími motivacemi, které uvedly přibližně tři čtvrtiny respondentů jsou: možnost navazovat nové vztahy se zajímavými lidmi; snaha uplatnit své schopnosti; pocit, že dobrovolná práce patří ke způsobu života lidí jako jsou oni; získání nových dovedností a zkušeností; oslovení lidmi, kteří pro danou organizaci pracovali a pocit, že jejich pomoc potřebují lidé, které respondenti znají. Naopak náboženskou víru, zkušenost s obtížnou rodinnou situací nebo osobní příklad příbuzných či známých uvedla jako svou motivaci pouze menšina (vždy pod 40%) respondentů.⁵⁶⁾

Analýzou odpovědí respondentů z tohoto výzkumu byly vytvořeny tři základní deklarované motivace k dobrovolné činnosti. Motivace konvenční, motivace reciproční a motivace nerozvinutá.⁵⁷⁾

Při konvenční motivaci je dobrovolník inspirován k výkonu dobrovolné činnosti chováním své rodiny, okolí či svým náboženským přesvědčením, popřípadě je veden obecnými neformálními společenskými pravidly chování. Tento typ motivace převládá u lidí nad 60 let.

Druhý typ motivace, motivaci reciproční, volí především mladí lidé do 30 let, kteří předpokládají, že jim výkon dobrovolné činnosti něco pozitivního do budoucna přinese. Může to být získání nových zkušeností, navazování nových kontaktů apod. Vyskytuje se u ateisticky zaměřených lidí.

A konečně motivace nerozvinutá. To je taková motivace, která se opírá o tři základní body. Patří sem důvěra v organizaci, přesvědčení o smysluplnosti konkrétní dobrovolné činnosti a pocit, že prostřednictvím dobrovolné činnosti je možné podílet se na šíření dobré myšlenky. Tato motivace převládá ve skupině lidí od 46 do 60 let. Tyto motivace se u dobrovolníků často prolínají, nicméně jde o to, která z těchto motivací je u konkrétního jedince převládající.⁵⁸⁾

4.2.2 Motivace respondentek z klubu Jahoda

Při mém vlastním výzkumu v klubu Jahoda, typ konvenční motivace uvedla pouze respondentka G. Respondentka G říká: „*No tak vyrostla sem jako v lásce a spokojenosti, takže*

---

56) Frič, P. a kol. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES, Praha 2001, s 66.

57) Tamtéž, s. 67

58) Tamtéž, s. 67 n.

bych chtěla, aby se jako předávala dál a rozdávala dál.“ (Respondentka G, 18 let studentka gymnázia, středně velké město, dne 4. 9. 2006) Jinak žádná respondentka neuvedla, že by snad byla k dobrovolné činnosti motivována náboženskou vírou nebo svou rodinou a okolím. Přesto lze předpokládat, že rodinné prostředí, ve kterém jednotlivé respondentky vyrůstaly, ať již bylo harmonické či ne, mělo vliv na hodnoty a chování respondentek, a tím vlastně ovlivnilo nepřímo i jejich rozhodnutí stát se dobrovolnicí. Faktem však zůstává, že rodič žádné respondentky nepracuje v neziskovém sektoru, ani nijak významně nepodporuje charitativní činnost, a proto nebyli rodiče respondentek uváděni jako přímá motivace k dobrovolné činnosti. Na druhou stranu respondentka J uvedla mezi svými hodnotami potřebu pomáhat druhým, kterou vnímá jako součást lidství. Domnívám se, že tato potřeba mohla respondentku motivovat k dobrovolné činnosti, a tudíž to lze chápat jako motivaci konvenční. Tato potřeba u ní však nemá náboženský charakter.

Nejčastější motivací respondentek k výkonu dobrovolné činnosti v Jahodě bylo získání praxe v oblasti, jíž se chtějí respondentky v budoucnu zabývat. To je klasický příklad motivace reciproční. Tuto motivaci uvedlo hned šest respondentek (respondentky A, B, D, F, G, J), ale pouze ve dvou případech bylo získání praxe uvedeno jako motivace jediná (respondentka D, J). Tak například respondentka F uvedla hned několik motivací: *„Protože mám ráda děti, to je samozřejmý, to bych asi nemohla dělat bez toho. Chci dělat psychologii a tady to je prostě praxe jako velká. No je to možnost. A poznat děti a taky trochu být dítětem, to je taky dobrý. A vůbec. Zajímala mě nová věc, co jsem ještě nikdy nedělala. Tak sem si říkala, jaké to bude?“* (Respondentka F, 18 let, gymnázium, obec do 10 tis. ob., dne 4.9. 2006) Respondentky A, B, D, F i G plánovaly využít tuto praxi u přijímacích zkoušek na vysokou školu u oboru psychologie. Respondentka J hodlá tuto praxi využít v neziskové organizaci, kterou plánuje založit, a jejímž předmětem činnosti by mělo být, mimo jiné, pomáhat ženám po mateřské dovolené začlenit se opět do pracovního procesu.

Druhou nejčastější motivací byla práce s dětmi, což je vlastně předmět výkonu dobrovolné činnosti respondentek. Tuto motivaci uvedlo pět respondentek. Jedná se o motivaci nerozvinutou, to kvůli přesvědčení respondentek o smysluplnosti této práce, nicméně v jednotlivých případech je zde přítomna i motivace reciproční, neboť fakt, že respondentky práce s dětmi baví, je pro ně jistě velkým duševním prospěchem. Konkrétně uvedené motivace byly: vidina velké smysluplnosti práce s dětmi; kontakt s dětmi na duševní úrovni; fakt, že práce s dětmi respondentku baví kvůli spontánnosti a bezprostřednosti dětí; přání

poznat děti; pocít, že děti respondentku potřebují a potřeba respondentky pomáhat dětem. Alespoň jednu z těchto motivací uvedla každá respondentka.

Další motivace, „doplňkové“ k předchozím dvěma, které respondentky uváděly, byly: vyplnění volného času (ve dvou případech) a odpočinek a touha poznat něco nového (obojí zastoupeno v jednom případě). Více než reciprocitu ve své motivaci pocít'ovala i respondentka C, která v rozhovoru uvedla: „*Tak sem sem ze začátku chodila jako, nebo i teď sem chodím z hodně sobeckých důvodů. Já si tady odpočínám a mám tak jako ten pocít, že ten čas netrávím jako z bůhdarma(...) Jo tak vono když to není, že by vyloženě byl nějaký problém, tak si tady člověk vopravdu odpočíná, dost dobře.*“ (Respondentka C, 26, VOŠ, Praha, dne 6.6.2006)

4.3 Postoj rodiny a nejbližšího okolí respondentek k jejich dobrovolné činnosti v klubu Jahoda

4.3.1 Postoj české veřejnosti k dobrovolnictví

Nejdříve bych zde ráda zmínila, jak vlastně dobrovolnou činnost vnímá česká veřejnost. Postoje k dobrovolnictví zjišťoval již zmiňovaný výzkum agentury STEM z roku 2004. Ukázalo se, že dvě třetiny obyvatel se domnívají, že pokud by si stát plnil své povinnosti vůči občanům, nebylo by dobrovolníků třeba. Tři čtvrtiny obyvatel se domnívají, že není v silách dobrovolníků řešit problémy měst a obcí, a proto by se jimi měly zabývat úřady. Oproti minulému výzkumu z roku 2000 je posun v těchto názorech jen minimální. Paternalistický přístup státu zastávají hlavně lidé z nižší společenské vrstvy, většinou lidé se základním vzděláním a potenciální voliči KSČM.⁵⁹⁾

Samotná práce dobrovolníků však není vnímána negativně. Naopak názor na činnost dobrovolníků je oproti roku 2000 pozitivnější. Klesl podíl lidí, kteří se dívají na dobrovolnou činnost s posměchem ze 34% na 26%. A vzrostl podíl lidí, kteří si myslí, že dobrovolnictví nabízí něco jiného než mohou nabídnout profesionálové ze 63% na 76%. Přibližně tři pětiny obyvatel souhlasí s tím, že dobrovolná činnost má v naší zemi budoucnost, a že dobrovolníků je dnes zapotřebí více než před pěti lety. Negativně pro dobrovolnou činnost vyznívá pouze

---

59) STEM, Občanská společnost 2004. 2004, s. 39.

rostoucí souhlas s tvrzením, že dobrovolnictví bere práci placeným zaměstnancům. S tím v roce 2000 souhlasilo 14% obyvatel a v roce 2004 již 19%. Toto tvrzení zastávají většinou lidé z nižší společenské vrstvy a lidé s levicovou politickou orientací (KSČM, ČSSD).⁶⁰⁾

4.3.2 Postoj rodiny a nejbližšího okolí respondentek klubu Jahoda k jejich dobrovolné činnosti

Jak jsem již uvedla výše, rodiče žádné z respondentek dobrovolnou činnost nevykonávají ani nepracují v neziskové organizaci. Zároveň ani nebyli pro respondentky motivací k dobrovolné činnosti. Protože jsem neměla možnost ptát se rodičů respondentek na podobné otázky, tak jsem se pouze ptala respondentek, jaký postoj jejich rodiče zaujímají vůči jejich dobrovolné činnosti. Zdá se, že rodiče, se kterými respondentky žijí zaujímají k dobrovolné činnosti respondentek v klubu Jahoda spíše neutrální postoj, i když v některých případech první reakce rodičů neutrální zrovna nebyla. Respondentka I ji okomentovala takto: „*No musím říct, první tátova reakce byla – Ty budeš hlídat Pražákům děti? A zadarmo?- Nemohla jsem mu vysvětlit, že nebudu hlídat Pražákům děti, že prostě se budu snažit vo to, zpříjemnit někomu čas.*“ (Respondentka I, 19, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006) Prakticky všichni rodiče respondentek zastávají názor, že se jejich dcery mohou ve svém volném čase zabývat činnostmi jakou ony samy chtějí (samozřejmě vyjma trestné činnosti apod.). Rodiče respondentek je možné rozdělit mezi ty, kteří mají aktivní zájem o to, co jejich dcera ve volném čase dělá a na ty kteří se o to příliš nezajímají. To záleží na vzájemných vztazích, které v rodině panují. Do první skupiny bych na základě výpovědí respondentek zařadila rodiče respondentek (B, C, D - matka, E -matka, F- matka i otčím, G, H - matka, I). Tedy celkem rodiče osmi respondentek. Respondentky si s nimi o Jahodě povídají asi tak jako o své škole, či práci nebo o svých ostatních mimoškolních aktivitách. Naopak u respondentek A a J, kde nejsou rodinné vztahy nijak ideální a vůbec se zde méně komunikuje tomu tak není. Přestože rodiče respondentek nejeví o dobrovolnou činnost nebo o neziskový sektor větší zájem, nevadí jim, že jejich dcery tráví čas u nevýdělečné činnosti. Většinu respondentek rodiče nebo partneři finančně podporují, a přesto na respondentky od rodičů či jejich partnerů nebyl vyvíjen žádný tlak na to, aby vyměnily svou dobrovolnou. Respondentka C řekla: „*No,*

---

60) Tamtéž, s. 404.

bydlím s přítelem. Ale mi to máme s přítelem tak, že máme teda společnej účet, ale dřív jsem vydělávala já a teď se to vobrátilo, že já nemám ten příjem, tak ať si teď užije.“činnost za činnost přinášející finanční odměnu (Respondentka C, 26, VOŠ, Praha, dne 6. 6. 2006)
Respondentka H, která také již bydlí se svým partnerem ve společné domácnosti uvedla: „*To vůbec ne. Tak já ještě chodím do práce. Teď už né, protože teď bude zkouškový, takže to všechno nezvládám. Takže tady ten měsíc, nebo prosinec leden už nedělám. Ale vůbec mu to nevadí. Ale vim jako, že spolužačky nebo spíš teda jedna, která je taková prostě jako šetřivka a má docela dost peněz a za nic to neutrácí, tak jako (říkala) – Ty tam chodíš jako dobrovolně?*“ (Respondentka H, 20, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5.10. 2006) Pokud jde o postoj k dobrovolné činnosti známých a vůbec o reakce z okolí respondentek, i ten je neutrální a jedná se spíše o údiv nad tím, že respondentky pracují zadarmo.

4.4 Způsob jakým se respondentky dostaly k dobrovolné činnosti v klubu Jahoda

4.4.1 Dva přístupy získávání dobrovolníků

Obecně se dá říci, že organizace získávají nové dobrovolníky dvojím způsobem. První přístup je aktivní, druhý pasivní.⁶¹⁾ Aktivní přístup organizace spočívá v cíleném záměru získávat dobrovolníky pro činnost organizace. Může se jednat o propagační akce v určitých sociálních prostředích – ve školách, na universitách, ve firmách, apod. nebo může organizace přímo kontaktovat vybrané osoby. Součástí aktivního přístupu je také distribuce různých propagačních materiálů či založení si vlastních internetových stránek nebo využívání masových sdělovacích prostředků. Naopak tzv. pasivní přístup počítá s vlastní iniciativou potenciálních dobrovolníků, kteří si najdou cestu k organizaci sami nebo se o ní dozví od svých známých, přátel či rodiny. V roce 1999 bylo až 89% respondentů osloveno organizací a pouhých 11% samo aktivně vyhledalo organizaci, aby jí nabídli svou pomoc v podobě dobrovolné činnosti.⁶²⁾

---

61) Frič, P. a kol. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES. Praha 2001, s.104.

62) Tamtéž, s. 67.

4.4.2. Způsob, jakým se dostaly respondentky k dobrovolné činnosti v klubu Jahoda

Přestože Jahoda využívá aktivní přístup ve velké míře, využívá prakticky všechny výše uvedené příklady aktivního přístupu, většina respondentek se k dobrovolné činnosti v Jahodě dostala prostřednictvím své kamarádky nebo známé, která již v Jahodě jako dobrovolnice pracovala. Tuto cestu jak se stát dobrovolnicí využilo pět respondentek (respondentky B, C, F, E, G) přičemž jedna z nich se šla nejprve podívat na Den otevřených dveří, který Jahoda pravidelně každým rokem pořádá, a kde představuje svoji činnost veřejnosti. Respondentka F uvedla: „*Dostala sem se sem vlastně. Dozvěděla jsem se vo to od mojí kamarádky ze školy, od mojí spolužačky. Tak jsme sem šly se podívat na den otevřených dveří, a tak se nám to tu líbilo, a tak jsme tady už zůstaly.*“ (Respondentka F, 18, gymnázium, obec do 10. tis. ob., dne 4. 9. 2006)

Další respondentky využily již aktivního přístupu Jahody. Dvě respondentky se dostaly k dobrovolné činnosti díky internetu. Respondentka H využila webových stránek Informačního centra neziskových organizací (ICN) www.neziskovky.cz. Tyto stránky poskytují informace o neziskovém sektoru v České republice. Můžeme zde najít informace především o aktivitách ICN. V mapě serveru ICN se nachází informace o jeho zaměstnancích a spolupracovnících, o jeho projektech (Kampaň 30 dní pro neziskový sektor a další) i o vzdělávacích seminářích z oblasti neziskového sektoru, které jak ICN, tak také jiné organizace pořádají. ICN na svém serveru nabízí členství ve svém klubu i možnost navštěvovat knihovnu ICN. Důležitou aktivitou ICN je poradenská činnost. Odkaz na tuto poradnu se také nachází v mapě serveru ICN. V infoslužbě ICN se nachází databáze neziskových organizací a burza práce. Respondentka pravděpodobně při hledání praxe ve svém oboru právě této burzy práce využila. Respondentka H to popisuje takto: „*Takže já sem hledala nějakou instituci, kde by byly děti a abych měla praxi. Hledala sem přes internet... A bylo to na www.dobrovolnik.cz nebo neziskovky.cz.*“ (Respondentka H, 20, VOŠ, obec do 10. tis. ob., dne 5.10. 2006) Druhá respondentka, které se díky internetu dostala do Jahody, respondentka I, webových stránek ICN nevyužila, ale našla informace o Jahodě čistě náhodně. Nicméně jí tyto informace zaujaly natolik, že sama organizaci kontaktovala. Uvedla: „*Dostala sem se tak, že když sem se brouzdala doma po internetu, tak sem narazila na Jahodu. Měla sem hrozně volného času, takže proto sem se rozhodla, že sem zajdu... Já vůbec netuším, jak sem to na tom internetu našla. Prostě sem asi zkoušela různý slova zadávat a vyjela mi Jahoda, nebo nevím, prostě se mi to tam vobjevilo. Fakt nevím.*“ (respondentka I, 19, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10 2006)

Další dvě respondentky se staly dobrovolnicemi po předchozí povinné školní praxi, kterou v Jahodě vykonávaly. Jahoda od roku 2005 přijímá na výpomoc stážistky ze středních a vyšších odborných škol se sociálním zaměřením. Respondentka J, studentka vyšší odborné školy ze sociálně právním zaměřením, objevila Jahodu v nabídce praxe své školy a respondentka D, studentka sociální péče na střední škole, se rozhodla pro povinnou praxi v Jahodě na základě televizního pořadu na ČT 2, který ji velmi zaujal. Ve Zlatých stránkách si našla telefonní číslo Jahody a takto jí kontaktovala. Dá se tedy říci, že respondentka D se dostala k dobrovolné činnosti v Jahodě nejen kvůli své povinné praxi, ale hlavně díky masovým médiím. Respondetka D uvedla: *„Prosim tě, já jsem tu byla na čtrnáctidenní praxi od dvaadvacátého května do druhého července, a už jsem tu nějak zůstala, no. ...No vo Jahodě jsem se vlastně dozvěděla, vlastně před rokem dávali pořad v televizi na dvojce, a tak sem na to koukala. No a teďka sem si na to vzpomněla. Já jsem chtěla jít do Kapky naděje, říkám si: „Sakra já jsem viděla tohle.“ votevřela sem zlatý stránky a našla jsem to a zavolala. „Nó jasně přidít“ A tak jsem tady.“* (Respondentka D, 19, SŠ, obec do 10 tis. ob., 22. 6. 2006)

Role masových médií v propagaci neziskových organizací je opravdu velká. Obecně platí, že znalost neziskových organizací, které mají celostátní charakter je daleko vyšší než znalost organizací, které působí pouze na lokální úrovni. Jedním z hlavních důvodů, proč tomu tak je, je fakt, že celostátní organizace se prezentují v masových sdělovacích prostředcích.⁶³⁾

Konečně respondentka A se stala dobrovolnicí v Jahodě díky letáku, který Jahoda umístila na nástěnku univerzity, kde studuje. Jahoda totiž distribuuje své propagační letáky do středních, vyšších i vysokých škol, kde tyto letáky z nástěnek vybízejí studenty, aby se stali dobrovolníky v Jahodě. Také já jsem jeden takový leták umístila na nástěnku FHS.

Polovina respondentek tedy využila tzv. přístup aktivní a polovina přístup pasivní. Za povšimnutí stojí také fakt, že přestože Respondetky C, H, I a J studují na stejné vyšší odborné škole, dostaly se k dobrovolné činnosti v Jahodě nezávisle na sobě.

4.5 Subjektivní názor respondentek na význam klubu Jahoda

Obecně se respondentky shodují na tom, že hlavním významem klubu je zvýšit kvalitu života dětí, které klub navštěvují.

---

63) Tamtéž, s. 35

Většina respondentek vidí v klubu Jahoda ostrov bezpečí v anonymitě sídliště Černý most. V tomto smyslu se vyjádřilo celkem šest respondentek (respondentky A, B, C, D, F, I, J) a to přestože pouze dvě respondentky na pražském sídlišti podobného typu vyrůstaly a trávily svůj volný čas (respondentky B, C). Klub Jahoda je místo, kde si děti mohou hrát a vzdělávat se v bezpečném prostředí a za dozoru školených dobrovolnic. Jahoda chrání děti před „ulicí“, i když jak uvedla respondentka J: „Být na ulici může být také dobrá zkušenost do života.“ (Respondentka J, 24, VOŠ, Praha dne 25. 11. 2006) Respondentka I to vidí takto: „*Smysl Jahody si myslím, že je v tom, aby ty děti, který sem choděj, nechodily prostě po ulici. Prostě zabavit volnej čas dětem, který to potřebujou, který prostě musej bejt pryč z domova, protože je rodiče nechtěj a místo toho, aby byly venku na ulic, tak jdou sem.*“ (Respondentka I, 19, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006)

Klub Jahoda pomáhá v boji proti dětské kriminalitě. To uvedly tři respondentky, které tento fakt považují za velmi důležitý, obzvláště v době, kdy kriminalita dětí a mládeže narůstá a objevují se stále častější úvahy o snížení věku trestní odpovědnosti (respondentky A, H, I). Domnívám se, že již výše zmíněná skutečnost, že děti tráví svůj volný čas pod dozorem, je chrání před kriminální činností. Další ochranou je řád, který v klubu platí, a který musí děti dodržovat. Děti zde nesmí mluvit vulgárně, nesmí zde konzumovat alkohol ani tabákové výrobky, nesmí užívat drogy a chovat se zde agresivně a násilnický a nesmí do klubu nosit žádné zbraně. To vše jsou zásady, které upozorňují děti na to, co je společensky nežádoucí, a co by je mohlo zavést až za hranice zákona. Samozřejmě také dobrovolnice se během rozhovorů, které s dětmi neformálně vedou, snaží být dětem vzorem a poradit jim v problémových situacích. Respondentka A uvedla: „*Člověk se asi spíš musí orientovat na to, na rozhovory s téma dětma. Prostě třeba na téma jako drogy nebo krádež, a tak. Některý děti třeba speciálně mají problém, že třeba nerozlišujou, že krádež je nějak špatná. Je jich spousta, který přemejšlej nějak pragmaticky v tom smyslu, že krádež je v pořádku pokud tě nikdo nechytí. Těch témat je spousta.*“ (respondentka A, 23, VŠ, okresní město, dne 30.5. 2006)

Klub Jahoda pomáhá při socializaci dětí. To přímo, či nepřímo uvedly tři respondentky (respondentka A, B, F). Tyto respondentky si uvědomují, že začlenění jedince do společnosti či pouze do kolektivu vrstevníků není vždy snadné. Například respondentka B uvádí: „*Já si myslím, že je to dobrý, že něco takovýho existuje. Myslim si, že je to taková nová záležitost, že je fajn, že sem ty děti můžou chodit, že můžou bejt mezi vrstevníkama, že se tady spousta věcí naučej, jako to jak se chovat k ostatním. To že se nemusej poflakovat po sídlišti, a že nebudou*

*dělat nějaký blbosti, to je další plus tady toho klubu. Mají tu věci, který by jinde nemohly využívat. Některý hračky sou moc drahý na to, aby si to mohly dovolit. Navíc bejt ve skupině mezi dětma je lepší než si hrát doma sám. Že jo?“ (Respondentka B, 19, gymnázium, Praha, dne 6. 6. 2006) Je fakt, že hry i jiné činnosti, které v klubu Jahoda probíhají, a které se snaží dobrovolnice dětem nabídnout vedou děti ke vzájemné spolupráci a k utváření přátelských mezilidských vztahů. Protože někteří klienti klubu Jahoda pochází z řad dětí, které mají problémové vztahy například se svými spolužáky, vrstevníky, sourozenci či rodiči, je právě pro ně klub Jahoda tou pravou příležitostí, jak si najít nové přátele, jak už mezi ostatními dětmi v klubu, tak také mezi dobrovolnicemi. Respondentka A vidí hlavní význam klubu takto: „*Tak jako smysl to má. Jinak bych už tam teda nechodila. I když teda. No myslím si, že ty děti choděj rádi do tý Jahody. Smysl to má už v tom, že maj místo kam bezpečně choděj, kde se cejtěj bezpečně. Kde je ty lidi přijímaj a nemaj tam problémy i víceméně tím, že by tam byla nějaká přísná morálka nebo, že by je tam někdo hodnotil nebo něco takovýho. To si myslím, že je skoro význam tý Jahody. Že to sou děti, který můžou fakt pocházet z prostředí třeba chaotickýho a ne úplně harmonickýho. Takže to je prostě tam pro ně prospěšný. Maj tam kamarády, a tak. To prostě už tak vůbec podporuje tu socializaci těch dětí. Že Prostě jsou tam s jinejma dětma a musej s nima nějak vycházet. A prostě myslím, že je to dobře, že tam prostě jsou ve větší skupine. No a to je asi tak všechno.“ (Respondentka A, 23, VŠ, okresní město, dne 30. 6. 2006)**

Klub Jahoda nabízí dětem takové aktivity, které jsou nad finanční možnosti jejich rodičů. V tomto smyslu se vyjádřily také tři respondentky (respondentky B, C, F). Klub Jahoda poskytuje dětem prostory, odborný dohled, vybavení pro hry i vzdělávání, odborně vedené kurzy (angličtina, keramika, divadelní kroužek), kulturní akce a víkendové výlety, a to zcela zdarma nebo pouze za symbolický poplatek. Proto se mohou děti věnovat aktivitám, ke kterým by jinak neměly přístup, například kvůli horší finanční situaci rodičů. Konkrétně zde mají k dispozici například stolní tenis, softball, stolní fotbal, miniházenou, twister, různé druhy stolních her, hudební nástroje, koloběžky a mnoho jiných hraček. Nově mají děti z klubu Jahoda také zdarma přístup na internet a tři nové společníky ze zvířecí říše v podobě potkanů, kteří se brzy stali opravdovým hitem.

4.6 Názor respondentek na náplň činnosti jakožto dobrovolnic v klubu Jahoda

4.6.1 Činnost respondentek v klubu

Obecně se respondentky shodují, že náplň jejich činnosti v klubu Jahoda je kvalitně vyplnit volný čas dětí. A to hlavně dvěma způsoby.

Celkem osm respondentek uvedlo, že je jejich hlavním úkolem připravit a organizovat pro děti vhodné hry (respondentky A, C, D, E, F G, H, I) Respondentka H k tomuto uvedla:

„...když přijde víc dětí, tak si s nima hrajem nějakou hru a společně se je snažíme nějak zabavit. Jako většinou se snažím už když sem jdu si nějakou hru v hlavě připravit.“

(Respondentka H, 20, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006) Přestože hlavní program na celý měsíc připravuje vedoucí klubu Jahoda a Džagoda, veškeré jiné aktivity mimo tento program zajišťují samotné dobrovolnice, samozřejmě s ohledem na přání a potřeby dětí. Takzvané jahodové menu, což je přehled akcí, které Jahoda pořádá v určitý měsíc, je vždy uvedeno v Listech Prahy 14. Obvykle alespoň jedna dobrovolnice připraví nějakou hru, kterou dětem nabídne. Ty se pak mohou, ale nemusí hry účastnit. Naopak pokud dobrovolnice s jistými aktivitami dětí nesouhlasí, například z bezpečnostních důvodů, může takovou aktivitu dětem zakázat. Respondentka I v této souvislosti říká: *„... snažím se těm dětem nabídnout většinou hry, který by je bavily. Jenže problém je v tom, že dětí je buď málo nebo to nechtěj dělat. Prostě se rozhodnou, že budou sedět a koukat a zlobit, svým způsobem. A prostě snažím se jim nějak rozšířit obzory a taky záleží na kolektivu, kterej tady je, že jo. Protože, když jeden něco dělá a ostatní seděj a koukaj, to se moc nenadělá toho.“* (Respondentka I, 19, VOŠ, obec do 10. tis ob., dne 5. 10. 2006) Musím potvrdit, že respondentka I je opravdu v tomto směru velmi iniciativní, snad nejvíce ze všech dobrovolnic, a také je velmi zodpovědná. Většina dobrovolnic si připraví nějakou hru nebo jinou činnost pro děti jen „občas“ a částečně spoléhá na to, že ostatní budou lépe připravené nebo řeší program až na klubu. Je to jistě dáno hlavně neochotou dětí zapojovat se do těchto připravených činností.

Náplň práce dobrovolnic v klubu Jahoda je také aktivně komunikovat s dětmi a vyslechnout jejich problémy. To považují za důležité čtyři respondentky (respondentky A, H E, J). Dobrovolnice vedou s dětmi neformální přátelské rozhovory. Děti se tak mají komu svěřit se svými problémy a dobrovolnice se jim pokoušejí, co možná nejlépe poradit. Přesto si ale respondentka H myslí: *„No moc se to nestává, že by se ty děti jako svěřily. Mě spíš přijde, že sem chodí na ty problémy zapomenout. Některý děti maj třeba, že jo, alkoholika doma nebo, že sou mlácený, že by třeba utekly i z domova. Nebo maj problémy třeba ve škole, to je*

většina. Nebo děti, že sou na nějaký tý speciální škole nebo co to je.“ (Dobrovolnice H , 20, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006) Dobrovolnice se snaží být dětem vzorem a rozšířit jejich obzory znalostí.

4.6.2. Výhrady k činnosti klubu Jahoda

Pokud jde o jisté výhrady k činnosti klubu Jahoda, objevilo se jich hned několik. Respondentky A a J vidí rozpor mezi prezentovanou činností klubu Jahoda, jak se s ní setkaly na dobrovolnickém výcviku a praktickou činností klubu, tak jak reálně probíhá. Respondentka A absolvovala dobrovolnický výcvik krátce po příchodu do Jahody. Právě tam jí zaujal projekt, který měl dětem pomoci k samostatnosti. Říká o tom: *„No dřív jsem byla i nadšenější, protože jsem si myslela, že jako to ten projekt má. Takhle, že se tam dá na něčem pracovat. Že jako ta Jahoda měla nějak ten projekt pomoci těm dětem nějak k té samostatnosti, aby pak byly schopny vyřešit běžný praktický situace, nějaký. A na to se měly orientovat nějaký hry v oblasti ekologie, společnosti a podobně(...). Jako mě se to líbilo hrozně. Protože když něco dělám, tak potřebuju znát ten cíl té činnosti. No tady to bylo evidentní, že to nějaký smysl mít bude. No pak se nějak ukázalo, teda jsem zjistila, že to nejde v těch podmínkách to realizovat.*“ (Respondentka A, 23, VŠ, okresní město, dne 30. 5. 2006) Také respondentka J vidí rozdíly mezi tím, co bylo prezentováno na výcviku a tím, jak to v praxi vypadá. Když jsem se jí zeptala, jaký měla dojem z výcviku odpověděla: *„No právě jakože dobřej, ale je tu ten rozpor, že to tak není. Kdyby to tak bylo, tak mi to přijde úplně úžasný. Že vopravdu to má smysl.*“ (Respondentka J, 24, VOŠ, Praha, dne 25. 11.2006)

Fakt, že se některé projekty či plány nedají realizovat spočívá částečně v počtu dětí, které Jahodu navštěvují, a také v počtu dobrovolnic. Zatímco respondentka A si „stěžovala“ na velký počet dětí a malý počet dobrovolníků, naopak respondentka H si „stěžovala“ na malý počet dětí a velký počet dobrovolníků. To je dáno tím, že rozhovory byly natáčeny v jinou roční dobu. Podle záznamů Jahody lze říci, že nejvíce dětí navštěvuje klub Jahoda od konce května až do začátku letních prázdnin. To je ale také období, kdy má většina dobrovolnic zkouškové období, a tak do Jahody dochází jen nepravidelně. Naopak nejméně dětí navštěvuje klub Jahoda od začátku školního roku do vánoc. Dalším problémem, se kterým se musí dobrovolnice vypořádat, když vymýšlí program pro děti je velký věkový rozdíl dětí, které klub Jahoda navštěvují. Do klubu mají přístup děti od tří do patnácti let.

To, co postrádá respondentka F na klubu Jahoda je dětský psycholog. Jak říká: *„Já jsem si tady neuvědomila žádný takový místo, kde by našly fakt jako takovou tu pomoc. Kde by třeba*

mohly najít nějaký jako kontakty. Jo ta možnost jako je se zeptat vedoucí nebo jako nás, ale. Třeba jako stálější psychologické dozor. To by se mi tady asi líbilo, no.“ (Respondentka F, 18, gymnázium, obec do 10 tis. ob., dne 4. 9. 2006) A respondentce G v Jahodě chybí „silnější mužská ruka“. Říká: „*No protože sme tady samý mladý dobrovolnice, tak si myslím, že ty děti si dost, hlavně jako kluci, dovolujou. Často. Takže by tady potřebovaly mít jako nějakou silnější mužskou ruku*“ (Respondentka G, gymnázium, město do 50. tis ob., dne 4. 9. 2006) Nutno v této souvislosti podotknout, že pokud dítě poruší pravidla, které v klubu platí a je například příliš agresivní vůči dobrovolnicím nebo jiným dětem, může ho dobrovolnice vykázat z klubu na neomezeně dlouhou dobu. Většinou je dítě nejdříve napomenuto, třetí napomenutí je poslední, a když ani napotřetí nezmění své chování, je dítě vykázano z klubu. Zatím jsem ještě nebyla svědkem toho, že by nějaké dítě neuposlechlo nebo tento zákaz vstupu do klubu porušilo. Rozhodnutí o vykázaní je čistě na dobrovolnici, která pak pouze zapíše do Denníku klubu, které dítě, na jak dlouho a z jakého důvodu má vstup do Jahody zakázán.

Respondentka H a I by rády v klubu Jahoda uvítaly více výletů a zájmových kroužků.

Některé připomínky se týkají nejasného vymezení role a kompetencí dobrovolnic v klubu. Kritika respondentky J se v tomto směru týkala nedostatku informací při nástupu do klubu. Respondenta J vidí velký problém v tom, že jí vedoucí klubu nevysvětlila pravidla klubu ani její roli, co se od ní při práci očekává. To vedlo například k tomu, že dětem povolovala i věci, které byly v klubu Jahoda zakázané. Respondentka J k tomuto uvedla: *No já nevím. Já nevím, co má bejt náplní (...)No tak to jó, tam se to tak trošku vobjasnilo (na výcviku), nicméně se to tak nedělá. No je možný, že je to tím, že mě vedoucí tady už viděla před těma prázdninama, že mě viděla už před tím. Tak nevím jestli to bylo tak, že si myslela, že ty informace už mám, že mi to tady někdo řek. Ale prostě mě k tomu nikdo nic neřek, rozumíš?*“ (Respondentka J, 24, VOŠ, Praha, dne 25.11.2006)

4.6.2 Typický den v klubu Jahoda

Typický den v klubu Jahoda vypadá asi takto:

Klub Jahoda otvírá každé pondělí, úterý a čtvrtek ve 14: 00. V tuto hodinu také já obvykle do klubu přicházím a přichází také ostatní dobrovolnice, které v ten den v týdnu mají v klubu být. Některé dobrovolnice, které mají školní povinnosti přichází později. Jednou z prvních věcí, kterou po příchodu do Jahody většina dobrovolnic udělá je, že si přečtou Denník klubu. Povinností každé dobrovolnice je přečíst si Deník, který se v klubu Jahoda vede, a kam

dobrovolnice zapisují průběh každého klubu. Když do klubu přijdou první děti, dobrovolnice je zapisují na prezenční list. V klubu má každé dítě povinnost se při příchodu nahlásit a při odchodu se zase musí u některé z dobrovolnic odhlásit. Na prezenční list dobrovolnice zapíše jméno, příjmení, pohlaví, věk každého dítěte a čas, kdy dítě přišlo. Ke jménu dítěte, které přišlo klub navštívit poprvé se napíše velké tiskací písmeno N. Jinak mohou děti libovolně přicházet a odcházet, kdy se jim chce. Dobrovolnice informují děti o programu klubu na celý den a samy dětem navrhují ještě jiné možné aktivity, kterým by se zde mohly věnovat. Děti se buď tohoto programu zúčastní nebo si najdou vlastní aktivitu, které se věnují. Děti, které klub navštěvují víceméně pravidelně a vyznají se zde, většinou již do klubu přicházejí za určitým cílem. Například zahrát si stolní tenis, zahrát si počítačové hry apod. Jsou ale také děti, které chodí do klubu třeba proto, aby si popovídaly s určitou dobrovolnicí, se kterou navázaly přátelské vztahy. Dá se říci, že dobrovolnice, které jsou v Jahodě delší dobu (déle než půl roku) se více věnují dětem, které klub navštěvují také delší dobu. Nebo naopak, že děti, které klub navštěvují delší dobu, vyhledávají společnost dobrovolnic, které jsou již v Jahodě delší dobu a lépe je znají, a proto na nové dobrovolnice „zbudou“ děti, které nechodí do klubu tak dlouho. Není to ale vždy pravidlem. Když je hezké počasí tráví děti obvykle volný čas ve venkovním areálu Jahody. Vždy je hlídá alespoň jedna dobrovolnice. Dobrovolnice se většinou i samy her účastní. Většinou klub navštíví také vedou klubu Jahoda a Džagoda, aby se s dětmi pozdravila. Pokud si chce některá dobrovolnice odpočinout, může využít místnost pro dobrovolnice, kam nemají děti přístup, a kde se mohou dobrovolnice občerstvit. Také děti mají možnost se občerstvit. Obvykle bývá v klubu ovocný čaj či šťáva, které jsou k dispozici i dětem. Půl hodiny před koncem klubu, tj. v půl šesté večer, začíná úklid. Protože úklid mají mít na starosti děti, většina z nich opouští klub právě před půl šestou, a tak je úklid alespoň částečně také na dobrovolnicích. Když děti odchází z klubu musí svůj odchod nahlásit a dobrovolnice zapíše čas jejich odchodu. Na konci dne také jedna z dobrovolnic, za pomoci těch ostatních, napíše do Deníku klubu Jahoda jak probíhal celý klub. Klub Jahoda se zavírá v 18:00.

Takto mi popsala den v klubu Jahoda respondentka H: *„Přijdu ve dvě hodiny, přečtu si Deník, co se dělo novýho, většinou to prokonzultuju s ostatníma dobrovolníkama. Pak, když přijdou nějaký děti, tak vymyslíme třeba nějaký program. Když je třeba méně dětí, ze začátku, tak se to asi nedá. Tak většinou si hrajou samy nebo si s nima nějak povídáme. No asi je snažíme nějak zabavit. Jako většinou se snažim už když sem jdu si nějakou hru v hlavě*

připravít. A pak, když už se blíží ta poslední půlhodinka, tak se snažíme rozdělit úkoly, co kdo uklidí.“ (Respondentka H, 20, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006)

Respondentka D mi zase popsala den v klubu takto: *„No tak sem přijdeš, uvaříš si kafičko, a tak. Vod dvou hodin sem začnou chodit děcka, tak je zapisuješ, kdo přijde, a pak zase když odcházej. Vymejšlíš jim hry. Prostě je musíš nějak zabavit nebo voni se zabavěj samy. Takže jim v podstatě tady děláš jenom dozor.*“ (Respondentka D, 19, SŠ, obec do 10 tis. ob., dne 22.6.2006)

4.7 Přínos dobrovolné činnosti v klubu Jahoda pro respondentky

Podle již zmiňované studie AGNES a NROS z roku 2000, je obecně v České republice největší satisfakcí za dobrovolnou činnost pocit smysluplné práce (uvedlo 96% respondentů). Dále je to fakt, že dobrovolná činnost zvedá sebevědomí téměř 80% ti procentům respondentů, a to navzdory tomu, že pouhých 45% respondentů se domnívá, že je tato činnost společensky uznávaná a prestižní.⁶⁴⁾

Pokud jde o můj výzkum v Jahodě, i zde respondentky uvádějí nejčastěji, že největším přínosem dobrovolné činnosti je pro ně pocit smysluplné práce. To uvedlo hned pět respondentek (respondentky A, B, C, D, H). Například respondentka A říká: *„Už jenom, že děláš s dětma, tak to je takový, mi to připadá víc smysluplný než s dospělejma. I když to je otázka.*“ (Respondentka A, 23, VŠ, okresní město, dne 30.5. 2006) Naopak to, že by respondentkám tato činnost zvedala sebevědomí, nezmínila ani jedna. Možná proto, že všechny respondentky jsou mladé a úspěšné studentky jejichž sebevědomí je spíše momentálně závislé na jejich studijních výkonech a na tom, zda je přijmou na jejich vysněnou školu, než na faktu, že pracují jako dobrovolnice. Alespoň tak se mi to na základě mého pozorování jevílo. Je ovšem také možné, že jim tato činnost sebevědomí zvedá, neboť zde respondentky získávají potřebnou praxi a nové zkušenosti. Pouze si to neuvědomují a nebo tento fakt jednoduše opomenuly v rozhovorech zmínit.

To, že dobrovolná činnost zvedá sebevědomí, jak uvádí výzkumy, je jistě pravda. Platí to hlavně u skupin obyvatel jako jsou nezaměstnaní či důchodci.

---

64) Tamtéž, s. 64

Tři respondentky (respondentky A, F a I) uvedly, že jim práce v Jahodě přináší spokojenost plynoucí z přátelského kolektivu a prostředí. Respondentka F říká: „*Já sem tak nějak vo tom nepřemejšlela. Prostě Jahoda, tady mi byli sympatický lidi, personál a já sem nic jinýho nehledala... Určitě kolektiv (je skvělý), potom vedení s tím se dá vždycky dobře vyjít. To se mi líbí, fakt, že tady máš zázemí.*“ (Respondentka F, 18, gymnázium, obec do 10 tis. ob., dne 4. 9. 2006) V Jahodě panuje přátelská atmosféra jak mezi dobrovolnicemi navzájem, tak také mezi dobrovolnicemi a zaměstnanci Jahody. Respondentka I o dobrovolnicích s nimiž pracuje říká: „*No dobrovolnice vostatní? Ty dva roky chodim vyloženě třeba s (dobrovolnicí H) tady. Nová je tady jenom (dobrovolnice J) a zatím spolu vycházíme. No a už máme, když to tak řeknu, vypracovaný vztah.*“ (Respondentka I, 19, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006) Dá se říci, že vzájemné vztahy lidí v Jahodě mají neformální charakter. Všichni, od ředitele, přes dobrovolnice až po děti, si v Jahodě navzájem tykají. Celkově uvolněná atmosféra plná vzájemné důvěry, kterou, alespoň pokud já vím, nikdo nezneužívá, působí na respondentky velmi uspokojujícím dojmem. Osobně jsem za dobu, co zde pracuji nebyla svědkem žádného vážného konfliktu mezi zaměstnanci ani dobrovolnicemi, a to ani na supervizích. Naopak mnoho dobrovolnic si našlo v Jahodě nové kamarádky, se kterými se schází i mimo pracovní dobu. Přestože je tato práce s dětmi v Jahodě velmi zodpovědná, je to práce, kde se neplní žádný plán, a kde nad nikým nestojí vedoucí, která by snad čekala na nějakou chybu dobrovolnice. Také proto se nestává, že by na klubu panovala stresující či napjatá atmosféra. Fakt, že dobrovolnice pracují zadarmo také jistě ovlivňuje vztah mezi nimi a nadřízenými. Existuje tu mnohem větší tolerance ze strany nadřízeného k dobrovolnicím než bývá obvyklé u placených zaměstnanců. Například pokud jde o absence dobrovolnic v klubu, stačí pouze, aby dobrovolnice dala vedoucí klubu den předem vědět, že do Jahody nepřijde a nemusí ani nosit potvrzení od lékaře nebo něco takového. Je to výhodné pro obě strany. Pro dobrovolnice je výhodné, že se mohou zavázat k dobrovolné činnosti, i když si nejsou jisté, že vždy budou moci do práce dorazit. Pro Jahodu je zase výhodné, že díky volné docházce se k dobrovolné činnosti v Jahodě zaváže více dobrovolníků, než kdyby zde byla docházka přísná. Pouze výjimečně se stalo, že se musel klub zavřít, protože žádná z dobrovolnic nepřišla. V nejhorším případě je v klubu alespoň vedoucí.

Další tři respondentky, které ovšem nebyly příliš sdílné, pouze uvedly, že se jim Jahoda prostě líbí (respondentky E, G a J) Dá se ale předpokládat, že to je právě pro tyto dva výše uvedené důvody.

Dalším přínosem dobrovolné činnosti v Jahodě je jistě její systém dobrovolnických výcviků a supervizí. Dobrovolnický výcvik pořádá Jahoda jednou za půl roku a supervizi pořádá každý klub jednou za čtvrtletí. Přínosem těchto akcí je získání nové zkušenosti jak pracovat v kolektivu, usnadnění práce v kolektivu i možnost vlastního rozvoje dobrovolnic. Respondentka H o supervizích říká: „*No třeba ty supervize, co se týče té organizace, to je tady super(...)No mělo by se to zhruba tak jednou za tři měsíce. Asi se snaží to organizovat ty supervizoři tak, že každéj řekne problém, a pak se rozhodne, který budeme řešit(...)sejdeme se všichni dobrovolníci nebo většina dobrovolníků ze všech klubů, který vůbec třeba ani neznáš, jen víš z deníku o nich. Tak si myslím, že ty supervize třeba ucelujou pravidla nebo prostě něco podobnýho. Že se nějak společně domluvíme, co by se mělo dít. Co je špatně, co je dobře.*“ (Respondentka H, 20, VOŠ, obec do 10. tis. ob., dne 5. 10. 2006)

4.8 Deklarované hodnoty respondentek

4.8.1 Hodnoty české společnosti

Pojem hodnota definuje sociolog Libor Prudký takto: „*Pojem hodnota je vždy spojen s postižením významu objektu (činnosti, chování, konceptu, jevu...), který jedinec či skupina tomuto objektu přikládá. A jde o významy podstatné, vyjadřující obsah a váhu daného objektu v očích toho, kdo hodnotí. Hodnota je přijaté sdělení o důležitosti něčeho či někoho.*“⁶⁵⁾

Společenské hodnoty jsou výsledkem dlouhodobých a komplikovaných procesů výběru a přijímání. Když jsou některé hodnoty přijaty, mají tendenci co nejvíce uchovávat daný stav. Platí to jak pro jednotlivce, tak také pro celá společenství. Hodnoty jsou důležitým prvkem kultury společnosti, ale také podstatně ovlivňují motivaci chování jednotlivců i společenství.⁶⁶⁾

Hodnotovými preferencemi a společenskými normami v České republice se po roce 1990 zabývalo hned několik studií. Na základě výsledků sledování hodnotových struktur Centrem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV je možné sledovat vývoj hodnot v naší zemi od roku 1991 do roku 1999. To samé nám přiblíží také výsledky výzkumů Evropské hodnoty (European Value Study – EVS) opět z let 1991 – 1999. Výzkum Životních

---

65) Prudký, L., Hodnoty a normy v české společnosti – stav a vývoj v posledních letech.

Praha 2004, s. 8.

66) Tamtéž, s. 9 – 12.

strategií provedený Centrem ekologických a sociálních strategií při Fakultě sociálních věd UK, vedený sociologem Pavlem Fričem nám řekne jaké byly hodny české společnosti v roce 2002.⁶⁷⁾ Ze získaných dat vyplynulo, že obecně dochází k poklesu váženosti, významnosti a důležitosti hodnot. Dochází také k posunům v hodnotových preferencích k posílení hedonistických a konzumních cílů, což se projevuje v narůstajícím významu hodnot „volný čas“ a „přátelé a známí“ a v poklesu hodnot náboženství, politiky a práce. Dochází také k nárůstu xenofobie a ke stále větším tendencím k rovnostářství. Mírně klesá význam rodiny, nicméně rodina je stále na špičce hodnotového žebříčku. V hodnotovém žebříčku jsou přesto základní vybrané hodnoty seřazeny od roku 1991 stejně. Sestupně vypadá žebříček základních hodnot české společnosti od roku 1991 do roku 2002 následovně: Rodina, práce, přátelé, volný čas, politika, náboženství.⁶⁸⁾

Na základě dalšího výzkumu lze tvrdit, že jsou zde patrné rozdíly v hodnotových orientacích vysokoškolských studentů a celkové populace. To platí také pro normy, které vyznávají. Výzkum prvního ročníku vysokoškolské populace z roku 2003, kterého se zúčastnilo celkem 11 fakult, a který proběhl pod vedením sociologa Libora Prudkého V Centru pro výzkum vývoje osobnosti a etnicity při fakultě humanitních studií, například dokládá to, že vysokoškolští studenti jsou podstatně otevřenější než ostatní a jsou také mnohem méně orientováni rovnostářsky.⁶⁹⁾

Mezi rokem 1991 a 1999 došlo v naší společnosti k rozvolnění norem chování. V této souvislosti uvedu pouze, že v roce 1991 nebyl již rozvod a potrat, jako ve většině společností chápán jako přestupek, v roce 1999 se k nim přidala také euthanazie a homosexualita. I zde platí, že vysokoškoláci jsou v zásadě více proti platnosti norem chování, než většina společnosti. To dokazuje i fakt, že u všech osmnácti srovnatelných „přestupků“ je tolerance vůči nim u vysokoškoláků zásadně vyšší než u celé populace v roce 1999.⁷⁰⁾

---

67) Tamtéž, s. 16–17.

68) Tamtéž, s. 20.

69) Tamtéž, s. 24.

70) Tamtéž, s. 27.

Sociologicko-etnologický výzkum z roku 2002, který byl tentokrát zaměřen na nacionalismus a postoj k etnickým menšinám u nás, realizovalo Výzkumné centrum vývoje osobnosti a etnicity, společné pracoviště Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. Tým vedla etnoložka Miriam Moravcová a sociolog Libor Prudký.⁷¹⁾ Ve stručnosti řečeno i tento výzkum ukazuje, že česká společnost je spíše uzavřená a odmítá cizí a cizince. Významné rozdíly v postojích k cizincům panují mezi jednotlivými městy a věkovými a vzdělanostními skupinami. Města, kde lidé bydlí krátkou dobu a která se vyvíjí v překotných skocích, nabízí větší pravděpodobnost konfliktů s příslušníky jiných národů než města stabilizovaná. Lidé mladší (do 30 let) jsou více otevření vůči cizímu a odlišným národnostem než zbytek populace. To platí také pro vysokoškoláky.⁷²⁾

4.8.2 Deklarované hodnoty respondentek z klubu Jahoda

Pokud jde o můj výzkum v klubu Jahoda, také zde byla pro respondentky nejdůležitější hodnotou rodina, kterou buď respondentky uvedly na prvním místě, nebo z rozhovoru vyplynulo, že jsou pro respondentky dobré rodinné vztahy velmi důležité k spokojenému životu. Dá se říci, že pro všechny respondentky je rodina velmi důležitá. Respondentka C vyjadřuje svůj postoj k rodině takto: „*No my sme oba vychovávaný takovym tim rodinym způsobem, že pro mě je rodina naprvnim místě, což si myslim, že je i u bráchy, když nechce nějakou semetriku(...)*No já mám tu rodinu a pak zdraví. Tak to člověk pozná. To sou moje nejdůležitější hodnoty.“ (Respondentka C, 26, VOŠ, Praha, 6.6. 2006) Respondentky z rozvedených rodin (respondentky A, D, E) si pak všimají na české společnosti velké rozvodovosti.

Druhou nejčastěji uváděnou hodnotou je tolerance a otevřenost. Tu uvedlo pět respondentek (respondentky A, E, F, I, J). A to například vůči svému okolí, vůči jiným rasám a náboženstvím, k prosazování liberálních postojů např. k eutanázii a potratům apod. To také souvisí s názory respondentek na českou společnost. Obecně respondentky hodnotí českou společnost spíše negativně. Považují ji sice za stále více tolerantní, ale stále v ní vidí pozůstatky minulého komunistického režimu. Lidé si neváží současné svobody ani

---

71) Viz Prudký, L., Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice. Praha 2004, s. 18.

72) Tamtéž, s. 31.

materiálních statků. Toto se ve společnosti projevuje v podobě vypočítavosti, lhostejnosti, rasismu, vandalismu a materialismu. Tak například respondentka F kritizuje pozůstatky komunismu v naší společnosti takto: „*No třeba ty komunisti. Zbytek toho: „No tak studentík, von nic neumí, von je jenom student. Nó intelektuál!“*. No a to tady zůstalo z té doby. Né jenom, že si nevážej studentů, ale porovnej ruce s mozolama a ruce bez mozolů. Hodně z těch lidí ti řekne: „*Nó von nemaká, nemá mozoly.*“ *Že voni brali práci prostě jako tu manuální. Potlačovali inteligenci, prostě všechno tohleto. To je to samý jako ty nacisti. Takže tohle tady taky trochu zůstalo. Nebo prostě nelíbí se mi taková ta závist. Ta pozitivní je dobrá: „Von to má, tak já to taky chci jako mít.“* Ale nebudu mu to kazit, že jo. A někdo řekne von to má, tak há mu to zničím. Prostě já to nemám. Tak to se mi nelíbí tohleto...*Ale ať si každéj má co chce, mě to nějak nepálí, co kdo má. To můžu mít taky, když si to zasloužím. Dál mě vadí vandalismus, to asi není jenom problém naší společnosti, to je asi v každé společnosti. Ale neváží si těch věcí. Voni tady nic neměli, teď tady maj všechno, ale neváží si toho. Co6 mi připadá hrozně teda smutný. Lidi stavěj barák prostě a za dva dny tam máš grafity. Nebo takový to ztěžování si na všechno. Ty lidi snad nemaj radost z ničeho.*“ (Respondentka F, 18, gymnázium, obec do 10 tis. ob., dne 4. 9. 2006) To, že si lidé ničeho moc neváží si myslí také respondentka A, která ještě navíc spatřuje v naší společnosti jistou absenci ideálů a cílů. Říká: „*Připadá mi, že tahle společnost, ne společnost, ale generace, co teď přichází je možná ještě víc ateistická, než ta naše(...)*No já si myslím (že je víc materialistická). *Připadá mi to. Já vim, že je to částečně kvůli bráchovi. Je to asi tím, že lidi nemaj moc velký ambice a cíle. Přijde mi, že jsou takový trošku skeptický. Já si myslím, že společnost, že to není moc psychologicky dobrý, kam to spěje. I když jinak to je určitě dobrý, ale jak bylo to řečený: „Svoboda je prostě hrozně náročná věc,“ jak říká Dostojevskij. To je úžasný dílo Bratři Karamazovi. A být svobodnej je fakt problém(...)*No mně to vopravdu přijde, že ty lidi jsou osvobozeni od něčeho, ale nemají vůbec nic k čemu by šli. Fakt mi to připadá strašně charakteristický. Tak jako mi přijde strašně charakteristický jako nuda. To z toho plyne...“ (Respondentka A, 23, VŠ, okresní město, dne 30. 5. 2006) Ani od respondentky I jsem nic pozitivního o české společnosti neslyšela: „*To sou smíšený pocity. Třeba ta lhostejnost k druhejm. Když jeden dva dělaj něco třetímu a kolem nich projde pár lidí a nic(...)* Já musím říct, že zrovna nedávno se mi to stalo, že sem byla na hlavním nádraží s mym přítelem. A do vlaku naskákalo několik, pár pankáčů, když to řeknu takhle. A šel na ně pan průvodčí a dopadlo to tak, že oni odmývali opustit vlak a pan průvodčí šel za nima a voni ho tam začli mlátit, když to takhle řeknu. A musím říct, že sem tam chtěla jít. I sem mluvila nahlas(...) Já vim, že bych s tím nic neudělala,

ale vadí mi tahle nespravedlnost. A to nemluvim vo týranejch dětech.“ (Respondentka I, 19, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006) Respondentka J zase vidí v české společnosti přetrvávající nedůvěru a lhostejnost jak k ostatním lidem tak také k neziskovým organizacím.

Na třetí místo bych zařadila hodnotu zdraví, kterou uvedly čtyři respondentky (respondentky B, C, G, H) Význam zdraví si uvědomily hlavně respondentky, které se musely v nedávné době vypořádat s úmrtím či těžkou nemocí v rodině (respondentky C a H).

Respondentka H říká: *„No tak v posledních měsících mě hodně ovlivnilo tada zdraví. To vim, že prostě když není zdraví tak(...)Prostě vim, že i když mě je špatně, tak prostě není nic. Takže určitě tohleto mám možná třeba oproti jiným mladým lidem jako jinak. Třeba maj peníze, že jo. Což jako chápu, ale určitě bych to nestavěla na první místo. Tak vim, že bez peněz prostě nejde nic(...)No ještě sem se chtěla vyjádřit k těm hodnotám. Tak jak už se vokolo mě začínaj docela holky vdávat, to nepovažuju jako zatím za důležitý.“* (Respondentka H, 20, VOŠ, obec do 10 tis. ob., dne 5. 10. 2006) Na čtvrtém místě je pak hodnota práce.

Protože jsem s většinou respondentek trávila delší dobu v klubu, a s některými jsem se vídala i mimo prostory Jahody, měla jsem možnost přesvědčit se, zda se podle svých deklarovaných hodnot také chovají. Musím říci, že se mi nikdy nestalo, že by se respondentky chovaly nějak výrazně v rozporu s fakty, která uvedla v rozhovoru.

4.8.3 Deklarované hodnoty respondentek z klubu Jahoda v porovnání s výše uvedenými výzkumy

Pokud porovnáím výsledky mého hodnotového výzkumu se stěžejními výsledky výše uvedených hodnotových výzkumů a výzkumů, které se zabývaly „otevřeností“ české společnosti, docházím k těmto závěrům:

1. Kritika české společnosti z úst respondentek se jeví jako oprávněná, neboť podle výzkumů je opravdu česká společnost nedůvěřivá, uzavřená, rovnostářská a vůči jiným národnostním menšinám stále ještě málo tolerantní.
2. V jistých ohledech roste tolerance české společnosti (např. vůči potratům, euthanasii, homosexualitě). I to si většina respondentek uvědomuje.
3. Až na postoj k toleranci a otevřenosti je žebříček hodnot respondentek z Jahody podobný s hodnotovými preferencemi celé populace, tedy z roku 1999 a 2002. Přestože ve výše uvedeném žebříčku hodnot není uvedena položka zdraví, již zmíněný výzkum Centra pro

výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu IVVM uvádí pro rok 1999 prohlášení týkající se hodnoty zdraví na pátém a šestém místě žebříčku hodnotových preferencí.⁷³⁾

4. Co se týče otevřenosti a tolerance jsou respondentky z Jahody v těchto ohledech podobny více vysokoškolákům z roku 2003, než celkové české populaci. Dá se také předpokládat, že většina respondentek v budoucnu bude na vysoké škole studovat.

5. Souvislost mezi hodnotami respondentek a například vzděláním rodičů nebo velikostí obce, z níž respondentka pochází není z mého výzkumu patrná.

4.9 Respondentky a jejich deklarovaný postoj k náboženství a politice

4.9.1 Postoj respondentek k náboženství

Již jsem uvedla, že se žádná respondentka nehlásí k určitému náboženství. Také náboženství nemotivovalo ani jednu respondentku k dobrovolné činnosti a ani se náboženství neobjevilo v hodnotách respondentek.

Nicméně je třeba zmínit, že tři respondentky přiznaly, že věří alespoň na „něco“ (respondentky A, B, F). Respondentka B to komentuje takto: *„No každéj asi má něco, v co věří. Možná v to, že nic se neděje úplně zbytečně. Že všechno má nějaký svůj smysl. Že když se mi něco stane, že to souvisí s něčím, co se mi stane do budoucna.“* A respondentka F svou víru popisuje takto: *„Tak jako moje rodina není věřící, nikdo nebyl věřící. Možná ten dědeček, kterej umřel. Ale já sem věřící. Ale nemám prostě žádný konkrétní náboženství... Já jako hodně tomu teda dávám. To jo. Ale to je taková jako jiná víra, není to nějaký náboženství, že se to nějak menuje, to ne. Prostě v něco věřím, prostě v něco hodně věřím, to jo.“*

(Respondentka B, 19, gymnázium, Praha, dne 6.6. 2006)

Naprosto skeptická je vůči existenci takového nadpřirozeného „něčeho“ snad pouze respondentka J.

Souvislost mezi faktem, zda respondentka pochází z prostředí konfliktních rodinných vztahů a její vírou možná je, nicméně rozhodně se v mém výzkumu neprokázala. Neobjevila jsem ani jiné souvislosti.

---

73) Prudký, L., Hodnoty a normy v české společnosti. Praha 2004, s.18.

4.9.2 Respondentky a jejich postoj k politice

Také politika se neobjevila mezi hodnotami respondentek, a to přesto, že se většina respondentek účastnila posledních voleb do Poslanecké sněmovny. Protože politickou orientaci probírám již v první kapitole, nebudu zde opět vyjmenovávat jaká respondentka má jakou politickou orientaci. V tomto směru jen připomenu, že se jedná o nesourodou skupinu. Nicméně bych zde ráda uvedla, jak se vlastně respondentky staví k politice jako hodnotě. Přestože osm z deseti respondentek se účastnilo posledních voleb do Poslanecké sněmovny, jejich obecný zájem o politické dění není veliký. Zároveň také z rozhovorů vyplývá, že jednotlivé respondentky nevolí tu určitou politickou stranu z důvodů, že by snad byly její velké obdivovatelky a bez výhrad by zastávaly její názory. Naopak respondentky volí, jak se říká tu stranu, kterou považují za „nejmenší zlo“. Respondentky volí určitou politickou stranu z důvodů, že nechtějí volit jinou politickou stranu, která je z jejich hlediska ještě nepřijatelnější. Vystihuje to například tento rozhovor s respondentkou C:

K: *„Tak půjdem dál. Politika. Byla si volit?“*

D: *„No byla. Poprvé a myslím, že i naposled.“*

K: *„No a koho si volila z našeho širokého spektra?“*

D: *„Zelený.“*

K: *„Jo, zelený?“*

D: *„No, protože já nevím. Já tomu nerozumím. Plíst se do toho moc nechci.“*

K: *„No a něco si od nich slyšela? Nějakej názor, kterej tě zaujal?“*

D: *„No, to si nevybavím. Mě prostě přišli jako nejlepší.“*

K: *„A co si od nich slibuješ?“*

D: *„Co si od nich slibuju? To teda nevím. No poprví se dostali do parlamentu. No nevím. Mně totiž přijde, že ODS jak měla ty bilbórды, tak prostě, že slibuje nesplnitelný. Dám příklad: „Deset stanic metra do roku dva tisíce osm.“ To samý ČSSD. Ta prostě slibuje nějaký dávky, na který nejsou žádný prachy.“*

(Rozhovor s respondentkou C, 26, VOŠ, Praha 6. 6. 2006)

Respondetka F zase uvedla: *„Já sem volila ODS (...) No já sem si spíš řekla koho prostě volit nebudu. Vono tady nebylo moc na výběr. Vono jako ten Topolánek je pořád lepší než ten Paroubek. Toho nemůžu vystát, toho nemůžu vidět, prostě...“*

To, proč se respondentky více politicky neangažují, přestože nejsou spokojeny s hodnotami české společnosti, může být zapříčiněno tím, že politika obecně nemá v České republice dobrou pověst. Také na žebříčku hodnot, je politika až na předposledním stupni

před náboženstvím. Proto se respondentky také angažují v neziskové organizaci, která má nepolitický charakter. Respondentka D, která volila Stranu zelených říká: „*Vono to není tak, co na nich vidíš jinýho. Spíš, že tady ještě nebyli. Že je to neznámá strana, ale mluvilo se vo ní. Tak si lidi mysleli, že má šanci na úspěch, což teda uspěla. Co vod nich čekat? To ještě nikdo neví(...)*No, že by se něco mohlo změnit(...)*No s tou zkorumpovaností teda nevim. To je asi každěj, když se tam dostane. Zezačátku všichni tak nějak slibujou hory doly, ale nakonec to vyjde nastejno. No tak uvidíme.*“ (Respondentka D, 19, SŠ, obec do 10 tis. ob., dne 22. 6. 2006)

4.10 Typický dobrovolnický pracovník klubu Jahoda

Pokud bych měla shrnout všechna získaná data z mého výzkumu v klubu Jahoda, a sestavit z nich typického dobrovolnického pracovníka, vypadal by asi takto:

Především by to byla žena a studentka. Byla by to žena mladá kolem dvaceti let a dosud svobodná. Nepocházela by z Prahy, ale také by nebyla z vesnice. Byla by spíše z úplné rodiny než z rozvedené, kde panují převážně dobré vztahy, ale kde jsou také jisté konflikty. Tato dívka by si volila náplň volného času podle svého úsudku a také by jí rodiče nenutily do studia na škole, která jí není sympatická. Rodiče této dobrovolnice by jí nebránily v dobrovolné činnosti, ale na druhou stranu by se příliš o její dobrovolnictví nezajímali. Dobrovolnice by žila s rodiči ve společné domácnosti i s jedním sourozencem a rodiče by jí částečně finančně podporovali. Dobrovolnice by již další dobrovolnou činnost nevykonávala, ale chodila by na občasné brigády.

Pokud jde o její dobrovolnou činnost, tak by se k ní dobrovolnice dostala přes svou kamarádku a její motivací by bylo získání praxe v sociální oblasti a zájem o děti. Svou práci by vnímala jako důležitou a přínosnou, ale k činnosti organizace ve které pracuje by měla i několik výhrad. Největším přínosem z dobrovolné činnosti by pro ni byl pocit smysluplné práce a dobrý pocit ze spolupráce s milými a sympatickými lidmi.

Mezi její hlavní hodnoty by patřila rodina, tolerance a otevřenost, zdraví a práce. Svým důrazem na toleranci (ne ale k nezákonným aktivitám, jako spíš k jiným etnikům, jiným sociálním skupinám, k různým náboženstvím a k jiné sexuální orientaci) by se lišila od celkové české populace. Politika by tuto dobrovolnici příliš nezajímala, přestože se účastnila posledních voleb do Poslanecké sněmovny. Nevyznávala by ani žádné náboženství.

Závěr

Na závěr bych zde ráda porovнала výsledky mého výzkumu, který jsem provedla na vzorku deseti dobrovolnic v klubu Jahoda s výsledky výzkumů NROS a AGNES z roku 2000 a s výsledky výzkumu agentury STEM z roku 2004 z druhé kapitoly této práce.

Ve shodě s mými výsledky výzkumů jsou tato tvrzení, která se vyskytují v závěrech výše uvedených výzkumů:

1. Dobrovolnictví se věnují více ženy než muži. To je ve shodě s mým výzkumem, neboť všichni dobrovolníci pracovníci klubu Jahoda jsou ženy, což je ale také jistě ovlivněno zaměřením činnosti tohoto klubu na děti.
2. Dobrovolnictví se věnují hlavně studentky. To je také v souladu s mým výzkumem, neboť všechny dobrovolnice klubu Jahoda byly studentky.
3. Nejméně pravidelně se dobrovolné činnosti věnují lidé se základním vzděláním a lidé na venkově. Respondentky z klubu Jahoda pochází většinou z města, klub se nachází v Praze a žádná respondentka neukončila své vzdělávání na základní škole. Tyto respondentky se věnují dobrovolné činnosti pravidelně. Proto toto tvrzení není v rozporu s mým výzkumem.
4. Nejméně dobrovolníků je mezi voliči KSČM. To je také v souladu, neboť tuto politickou orientaci nevedla žádná z mých respondentek.

Naopak tyto výsledky výše uvedených výzkumů nejsou v souladu s mým výzkumem:

1. Dobrovolnictví se věnují převážně lidé věřící. Toto není v souladu, neboť ani jedna z mých respondentek se nehlásila k žádnému náboženskému vyznání.
2. Nejvíce dobrovolníků se hlásí k politické straně KDU-ČSL. Žádná z mých respondentek tuto stranu nevolila a ani s ní nesympatizuje.
3. Až 70% dobrovolníků je také členem organizace v níž dobrovolně pracují. Žádná z mých respondentek není členem organizace Jahoda.

Použité zdroje:

Odborná literatura

- 1) Boukal, P., Vávrová, H., Novotná, J., *Ekonomika a řízení neziskových organizací*. Praha 2003
- 2) Dohnalová, M., *Antropologie občanské společnosti*. Brno 2004
- 3) Dohnalová, M., Malina, J., Muller, K. *Občanská společnost: Minulost – současnost – budoucnost*. Brno 2004
- 4) Frič, P., *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice – výsledky výzkumu NROS a AGNES*. Praha 2001
- 5) Frič, P., Goulli, R., *Neziskový sektor v České republice*. Praha 2001
- 6) Hendl, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha 2005
- 7) Laštovka, M., *Pražské spolky: soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895 – 1990*. Praha 1998
- 8) Liška, V., *Diplomová práce – zpracování a obhajoba*. 2003
- 9) NROS, *Základní informace o neziskovém sektoru v ČR*, Praha 1996
- 10) Prudký, L., *Hodnoty a normy v české společnosti*. Praha 2004
- 11) Prudký, L., *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice*. Praha 2004
- 12) Muller, K., *Češi a občanská společnost*. In: *Občanský sektor - studie a souvislosti*. MORAVSKÁ EXPEDICE 2002
- 13) Salamon, L.M., Anheier, H.K., Sokolowski, W. and Associates, *The Emerging Sector*, The John Hopkins University Institute for Policy Studies, Baltimore, USA, 1996
- 14) Sokol, J., *Společnost jako komunikace*. In: *Občanský sektor – studie a souvislosti*. MORAVSKÁ EXPEDICE 2002
- 15) STEM, *Občanská společnost 2004*
- 16) Tošner, J., *Dobrovolnictví jako nástroj pomoci i ochrana proti sociálnímu vyloučení pomáhajícího*. In: *Dobrovolnictví ochrana před sociálním vyloučením*. Kroměříž
- 17) Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha 2002.
- 18) *Volunteering in Europe: Opportunities and challenges for the 90s.*, The Volunteer centre UK, London, UK, 1993

Internetové zdroje:

- 1) <http://www.Praha14.cz>
- 2) <http://www.dorsforum.cz>
- 3) <http://www.jahodaweb.cz>
- 4) <http://www.nno.ecn.cz>
- 5) <http://www.mvcr.cz>

Ostatní zdroje:

- 1) Listy Prahy 14. 2006, č. 4,6
- 2) Listy Prahy 14. 2007, č. 5,6
- 3) Výroční zpráva o. s. Jahoda. Jahoda, Praha 2005
- 4) Stanovy občanského sdružení Jahoda. Praha 2006
- 5) Tisková zpráva, Jahoda, Praha 2007

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování mé vedoucí práce PhDr. Blance Soukupové za její cenné rady a odborné vedení práce. Dále bych zde ráda poděkovala občanskému sdružení Jahoda a hlavně dobrovolnicím klubu Jahoda, které mi poskytly rozhovor pro můj výzkum.

